

Tutkimus Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintolainasta

Eerik Mäkelä

Tekijä Eerik Mäkelä	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma, nuoret	
Opinnäytetyön nimi Tutkimus Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintolainasta	Sivu- ja liitesivumäärä 26 + 15
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintolainan ottamista. Tutkimuksessa kartoitettiin, kuinka paljon opiskelijoilla oli opintolainaa sekä minkälainen opiskelijoiden kulutusmenojen rakenne oli.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperustan luomiseksi käytettiin Antti Makkosen kirjaa Asunto- ja kuluttajarahojus, Jorma Tuhkasen kirjaa Korko Käsikirja sekä Kansaneläkelaitoksen opintoetuustilastoa 2015/2016 ja merkittävimpien suomalaisten talletuspankkien, Nordea, Op, Handelsbanken, Aktia, Säästöpankki sekä Danske Bank, antamista tiedoista opintolainasta.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että pidentynyt opintoaika sekä pääkaupunkiseudulla asuminen kasvattavat keskimääräisesti otettua opintolainan määrää. Pääkaupunkiseudulla asuvien ja muiden opiskelijoiden kulutusmenot olivat yhtä suuret, mutta pääkaupunkiseudulla asuvilla kulutusmenojenrakenteessa painottui asuminen ja muilla painottui enemmän liikkumiseen ja liikenteeseen liittyvät kulut. Lisäksi huomattiin, että nykyisen muotoiset opintotuki sekä opintolaina eivät riitä kattamaan opiskelijoiden kuukausimenoja, joka johti töissä käyntiin opintojen aikana.</p> <p>Mikäli opiskelijoiden opintojen aikaista töissä käyntiä halutaan vähentää, tulisi joko opintorahan tai opintolainan määrää kasvattaa. Vuonna 2017 tuleva opintolainan määrän kasvattaminen tulee näin ollen lisäämään opiskelijoiden opintojen aikana ottaman velan määrää huomattavasti.</p>	
Asiasanat Opintolaina, kvantitatiivinen tutkimus, opiskelijat, ammattikorkeakoulut	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoria	2
2.1	Laina.....	2
2.1.1	Määritelmä ja yleiset käytännöt.....	3
2.1.2	Lyhyt esittely erilaisista lainoista sekä lainamarkkinoista.....	4
2.2	Opintolaina	5
2.2.1	Opintolainan historia	6
2.2.2	Lainsäädännön muutokset 2017	7
2.2.3	Opintolaina käytännössä.....	8
2.2.4	Aiemmin kerätty data opintolainasta ja opiskelijoiden kulutuksesta	9
3	Haaga-Helian opiskelijoiden opintolainat.....	11
3.1	Tutkimuskysymykset.....	11
3.2	Tutkimuksen toteutus.....	11
3.3	Kyselyn vastausten läpikäynti	12
3.4	Analyysi kyselyn tuloksista.....	12
3.4.1	Tietoa vastaajista	12
3.4.2	Tietoa opintolainasta.....	13
3.4.3	Kulutus ja suunniteltu velan otto	15
3.4.4	Lainanoton ajankohdat.....	18
4	Johtopäätökset.....	20
4.1	Luotettavuus ja hyödynnettävyys	21
4.2	Oppiminen ja ammatillinen kehittyminen	22
5	Lähteet.....	23
	Liitteet	27
	Liite 1. Tutkimuskysely	27
	Liite 2. Taulukot	34

1 Johdanto

Kotitalouksien lainanottamisen kasvu on Suomessa jo toista vuosikymmentä jatkunut trendi, joka alkoi 1990-luvun lopussa. Vuoden 2008 taantuma hidasti kyseistä kasvua hivenen ja luottokanta jäikin taantuman aikana 90 miljardin euron paikkeille, mutta luottokanta kuitenkin rikkoi 100 miljardin euron rajan jo vuonna 2010. Suurin osa kotitalouksien luotonannosta on tullut pankeista, suurimpana kasvua edistävänä tekijänä ollen asuntoluottokannan jatkuva kasvu. Kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana pankkien lisäksi myös muut rahoituslaitokset ovat saaneet markkinaosuutta suomalaisten kotitalouksien luottottajina, vaikkakin kyseinen osuus on vielä marginaalinen verrattuna pankkien omiin luottomarkkinoihin. (Suomen pankki 2011, 5., YLE 2017.)

Suomen kotitalouksista puolella oli lainaa ja kaikkiaan tämä lainakanta oli yhteensä noin 123 miljardia euroa. Näistä veloista suurin osa, noin 92 miljardia euroa on asuntovelkoja ja toiseksi eniten oli kulutusluottoja, yhteensä päälle 16 miljardia euroa. Opintovelat muodostivat päälle 2 miljardin euron lainakannan ja muut kotitalousluotot yhteensä noin 13 miljardin euron lainakannan. (Makkonen 2016, 37.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintolainan suuruutta ja sen jakautumista eri opiskelijasegmenttien välillä. Opintolaina on aina kiehtonut minua aiheena, ja varsinkin nyt, kun nykyinen hallitus on muuttamassa nykyistä opintotukijärjestelmää entistä lainapainotteisemmaksi, koin erityisen ajankohtaiseksi tutkia Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintolainakantaa ja pohtia, miten tulevat muutokset mahdollisesti vaikuttavat tähän. Kela seuraa opiskelijoiden opintolainan määrää yleisellä tasolla, mutta oma tarkoitukseni on tutkia sen jakautumista tarkemmin Haaga-Helian eri koulutusohjelmien, vuosikurssien ja toimipisteiden kesken sekä pyrkiä tunnistamaan tekijöitä, jotka kasvattavat opintolainan määrää eri opiskelijaryhmillä. Opintolaina on todennäköisesti ensimmäisiä lainoja, joihin nuori kuluttaja tulee törmäämään, sillä opintolainaa voidaan myöntää myös tietyillä ehdoilla myös alaikäisille toisin kuin muita lainoja yleensä, joiden antamista vajaanlaisille laki holhoustoimesta (442/1999) 4 luvun 23 § rajoittaa. (Kela 2016a).

Tutkimus tulee olemaan kvantitatiivinen kyselytutkimus, jossa selvitetään opiskelijoiden opintolainan suuruutta ja sitä, milloin ja mistä syistä sitä otetaan. Lisäksi tutkimuksessa vertaillaan, keillä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoista on kertynyt enemmän lainaa ja kartoitetaan, mihin he kyseistä lainaa käyttävät.

2 Teoria

Tässä kappaleessa käydään läpi yleisimpiä opinnäytetyössä käytettyjä termejä sekä konsepteja ja yksinkertaisesti selostetaan ne, jotta lukijalla olisi jatkossa käsitys siitä, mitä kyseisillä termeillä tarkoitetaan, kun niihin viitataan.

2.1 Laina

Luottosopimus on kahden tai useamman osapuolen välinen oikeustoimi, niin kuin muutkin sopimukset (Saarnilehto ym. 2012, 1164). Näin ollen oikeuskelpoiset tahot – luonnolliset henkilöt sekä oikeushenkilöt – voivat sopia keskenään lainan ottamisesta ja antamisesta toisilleen (Helsingin yliopiston avoin yliopisto 2003). Ainoana rajoitteena on, etteivät holhoustoimen alaisena olevat vajaavaltaiset ole oikeutettuja tekemään sopimuksia (444/1999). Lainaa otettaessa sovitaan lainan takaisinmaksun aikataulusta, mahdollisesta korosta sekä lyhennystavasta ja muista lainan ehdoista. Lainaa voidaan lyhentää eri tavoin; kertalyhenteisesti, tasalyhenteisesti, tasaerä- eli annuiteetti periaatteella (Tuhkanen 2006, 240).

Kertalyhenteinen laina erääntyy maksettavaksi kokonaan laina-ajan päätyttyä, mutta lainan korkoja voidaan maksaa useamminkin. Kertalyhenteistä lainaa voidaan myös kutsua nimellä bullet-laina (Nordea 2017a). Lähtökohtaisesti lyhytaikaiset kohtuullisen pääoman lainat ovat kertalyhenteisiä. (Tuhkanen 2006, 240)

Tasalyhenteisessä lainassa lainapääomaa on jaettu saman suuruisiin eriin, jotka erääntyvät maksettaviksi tasaisin väliajoin. Tasalyhenteinen laina lyhentää lainan pääomaa nopeasti, mutta laina-ajan alkupuolella lainanhoitokulut ovat suuret. Pääomaa lyhentävä summa on aina saman suuruinen, joten korkojen noustessa maksuerien summat nousevat ja korkojen pienentyessä maksuerien summat laskevat (Nordea 2017a). Lainan lyhetessä myös maksettavien hoitokulujen määrä pienenee. (Tuhkanen 2006, 240)

Tasaerä- eli annuiteettilainassa maksettava korko ja lyhennys muodostavat lyhennyserät, jotka ovat aina saman suuruiset. Mikäli laina-aikana korko muuttuu, vaikuttaa tämä myös maksettaviin eriin. Tässä kohtaa on kaksi vaihtoehtoa: joko koron muutos vaikuttaa maksettavan erän suuruuteen ja laina-aika pysyy samana, tai koron muutos vaikuttaa lainan maksuajan pituuteen erän pysyessä saman suuruisena. Jälkimmäinen vaihtoehto tunnetaan myös nimellä kiinteä tasaerä (Nordea 2017a). Muutokset pätevät molempiin suuntiin, eli korkojen noustessa erät joko suurenevät tai laina-aika pitenee ja korkojen laskiessa erät vuorostaan pienenevät tai laina-aika lyhenee. (Tuhkanen 2006, 240-241.)

Yksinkertaisesti ilmaistuna korko on rahan hinta: se on korvaus, jonka velallinen maksaa käyttöönsä saamastaan vieraasta pääomasta. Korko ilmaistaan prosentteina, joka on aina suhteessa tiettyyn aikaväliin. Lainattu pääoma, korkokanta sekä korkoaika määrittävät maksettavan koron määrän.

Yksinkertainen korko lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$Korko = Pääoma * \frac{Korkokanta}{100} * \frac{Korkoaika}{Vuosisiperuste}$$

Näin ollen tällä kaavalla laskettuna 100 euron pääomalle jota pidetään 180 päivää, jonka korkokanta on 5 prosenttia vuodessa, tulee korkoa maksettavaksi 2,50 euroa. (Tuhkanen 2006, 9.)

2.1.1 Määritelmä ja yleiset käytännöt

Lainassa korkovaihtoehtoina on joko kiinteä tai vaihtuva korko. Kiinteä korko voi olla voimassa joko koko laina-ajan tai vain osan laina-ajasta. Kiinteää korkoa tarjotaan Suomessa harvemmin yli kymmenen vuoden korkojaksolle: esimerkiksi suomalaisista pankeista ainoastaan Nordea ja OP tarjosivat yli 10 vuoden kiinteää korkoa. Pisin ajanjakso, jolle lainalle voidaan myöntää kiinteä korko oli Nordeassa 15 vuotta ja OP:ssa 25 vuotta, mutta tämä tarjous koski ainoastaan OP:n omia omistaja-asiakkaita (Nordea 2017b, OP 2017a). (Tuhkanen 2006, 243.)

Vaihtuvasta korosta puhuttaessa viitataan joko euribor-korkoon tai pankin itsensä määrittämään prime-korkoon. Lainaa otettaessa sovitaan myös koronmaksukaudet ja vaihtuvaan korkoon sidottujen lainojen koronmaksukaudet pyritään yhdenmukaistamaan lainan lyhennysohjelman kanssa. Lainojen nimelliskorkoa määriteltessä näihin viitekorkoihin lisätään vielä pankin oma marginaali. (Tuhkanen 2006, 244.)

Euribor-korko on yleiseurooppalainen viitekorko, jolla pankit tarjoutuvat lainaamaan vakuudettomasti euromääräisiä varoja toisille pankeille. Euribor-korot noteerataan kuukauden välein yhdestä kahteentoista kuukauteen, yleisimpinä ollen 3 kuukauden, 6 kuukauden ja 12 kuukauden euribor (Taloussanomat 2017). Yleensä euriborin määrittelyyn osallistuvat nimetyt pankit, tällä hetkellä yhteensä 20 pankkia, joilla on tarpeeksi suuri kaupankäyntivolyyymi euroalueen rahamarkkinoilla. Suomalaisia pankkeja ei tällä hetkellä ole euribor-paneelipankkien joukossa (EMMI 2017). (Tuhkanen 2006, 38.)

Prime korosta puhuttaessa viitataan kotimaiseen prime-korkoon, joka on pankkikohtainen viitekorko, jonka kukin pankki määrittää itse. Prime-korot seuraavat markkinakorkoja yleensä jollakin aikaviiveellä, koska markkinakorot elävät jatkuvasti ja seuraavat trendejä ylös- ja alaspäin, prime-korkojen seurattessa perässä. Pankki päättää itse oman prime-korkonsa muutoksesta ja uusi prime astuu voimaan 14 päivän kuluessa pankin päätöksestä. (Tuhkanen 2006, 45-46.)

Marginaalikorko on pankkien myöntämille luotoille ja lainoille laskettu korko, jonka pankki perii itselleen, eli se on pankin oma. Marginaalikorko sovitaan pankin kanssa lainanoton yhteydessä ja sen suuruus on riippuvainen mm. asiakkaalle myytävän lainan tyypistä. Marginaalin suuruus on riippuvainen lainan rahoitusriskistä, jota pienentävät lainalle tarjottavat vakuudet. Esimerkiksi asuntolainoissa osa asunnon arvosta lasketaan vakuudeksi, ja opintolainoissa valtiontakaus toimii lainan vakuutena. Myös luotonottajan maksukyky ja aikaisempi asiakkuus kyseisessä pankissa vaikuttavat yleensä marginaaliin. (OP 2017b, Nordea 2017c)

Pääomittaminen tarkoittaa aikaisemman korkokauden korkojen lisäämistä lainan alkuperäiseen pääomaan, joten laina alkaa kasvaa ”korkoa korolle” (Taloussuomi 2016). Koronkorko lasketaan pääomasta, jossa alkuperäiseen pääomaan on lisätty edeltäneiden korkokausien korot. (Tuhkanen 2006, 22.)

2.1.2 Lyhyt esittely erilaisista lainoista sekä lainamarkkinoista

Luotonantajina Suomen kotitalouslainamarkkinoita hallitsevat pankit, vaikkakin muitakin luotottajia löytyy erilaisten rahoitusyhtiöiden muodossa. Syy pankkien korostuneen suureen asemaan luotonantajana on pankkien myöntämät asuntolainat, sillä muut luotonantajat eivät Suomessa myönnä asuntoluottoja. (Tuhkanen 2006, 225.)

Asuntolainat muodostavat suurimman osan lainoista Suomessa, sillä noin joka kolmannella suomalaisella on asuntolaina ja nämä lainat muodostavat noin 75% Suomen kotitalouksien lainakannasta. Keskimäärin suomalaisella asuntovelallisella on asuntolainaa noin 90 000 euroa, pääkaupunkiseudulla keskiarvo on noin 115 000 euron paikkeilla. Takaisinmaksuaika asuntolainalle on nykyään noin 17 vuotta, kun taas ennen 2000-luvun alkua keskimääräinen takaisinmaksuaika oli 11 vuotta. Takaisinmaksuajat ovat kuitenkin lyhentyneet vuosien 2008-2009 huipustaan. Tähän kehitykseen ovat vaikuttaneet Finanssivalvonnan varoitukset pitkien asuntoluottojen riskeistä, pankkien kasvanut varovaisuus asuntomarkkinoilla sekä yleinen matala korkotaso. (Makkonen 2016, 38-39)

Kulutusluotot muodostavat toiseksi suurimman osuuden Suomen kotitalouksien luottokannasta, yhteensä kulutusluottoja on 16 miljardia euroa ja noin 40% prosentilla suomalaisista on kulutusluottoa. Kulutusluottoja myönnetään erilaisten kulutustavaroiden, kuten esimerkiksi autojen ja veneiden hankkimiseen, tai erinäisten palveluiden hankkimiseen, esimerkiksi remonttia varten (Nordea 2017d). Kolmanneksen kulutusluottokannasta muodostavat erilaiset kortti- ja tililuotot. Suurimman osan, 90%, kulutusluotoista Suomessa myöntävät talletuspankit. Lisäksi kulutusluottoihin kuuluvat myös pienlainat, jotka tunnetaan paremmin nimellä pikaluotto tai pikavippi. Kyseiset lainat

muodostavat lainakannasta vain murto-osan, yhteensä pikalainojen lainakanta oli vuonna 2015 119 miljoonaa euroa, eli 0,7% kaikista kulutusluotoista. Pienlainat muodostavat kuitenkin huomattavan osan velkomustuomioista, vaikka niiden osuus luottokannasta on pieni. (Makkonen 2016, 39-40.)

Opintolainat ovat melko pieni osa koko kotitalouksien luottokannasta: yhteensä noin 2 miljardia euroa muodostaa vajaan kahden prosentin osuuden koko Suomen lainakannasta. Opintolainat ovat kuitenkin varsin yleisiä opiskelijoilla, ja vuonna 2014 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 51 prosentilla oli opintolainaa. Opiskelijoiden velkaantuminen Suomessa on lisääntynyt koko 2010-luvun ajan: ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa opintovelallisten osuus on kasvanut vuoden 2010 39,6 prosentista vuonna 2014 jo 50,6 prosenttiin. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa velan kasvu on ollut maltillisempaa, mutta silti kasvanut vuoden 2010 40,8 prosentista 46,1 prosenttiin vuoteen 2014 mennessä. (Kela 2015, 1-2., Makkonen 2006, 40)

Lainamarkkinoille on myös ilmestynyt myös verrattain uutena toimijana vertaislainat. Hyvin yksinkertaistetusti vertaislainan ideana on, että yksityishenkilö lainaa toiselle yksityishenkilölle rahaa. Vertaislainayritykset tarjoavat sekä sijoittajalle että lainaajalle sähköisen palvelualustan sekä lainan hallinnointipalvelut luoden näin puitteet pienimuotoiselle pankkitoiminnalle. Tämä on mahdollista nopeasti edenneen digitalisaation ansiosta, joka mahdollistaa nopean ja ketterän palvelun luomisen. (Kauppalehti 2015. Makkonen 2016, 40-41.)

2.2 Opintolaina

Opintolaina on valtion takaama laina, jonka pankki myöntää. Valtiontakauksen saa, mikäli saa Kelasta opintorahaa tai Koulutusrahastolta aikuiskoulutustukea. 18-19 vuotiaat toisen asteen opiskelijat, jotka eivät voi vanhempiensa tulojen vuoksi saada opintorahaa, ovat myös oikeutettuja lainatakaukseen. Alle 17-vuotias, joka ei asu vanhempiensa luona, voi saada kyseisen takauksen, mikäli hänen vanhempiensa tulot eivät ylitä 61 000 euroa vuodessa. Maanpuolustuskorkeakoulussa sekä Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevat ovat myös oikeutettuja saamaan kyseisen takauksen, vaikka he eivät olekaan oikeutettuja saamaan opintorahaa. (Kela 2016a)

Opintolainan määrän on riippuvainen hakijan statuksesta eli iästä ja oppilaitoksesta. Alle 18-vuotias, joka opiskelee muualla kuin korkeakoulussa, on oikeutettu 260 euron suuruiseen lainatakaukseen opintotukikuukautta kohti. 18 vuotias ei-korkeakouluopiskelija, korkeakouluopiskelija sekä aikuiskoulutustukea saava ovat kaikki oikeutettuja saamaan lainantakausta 400 euroa per opintotukikuukausi. Ulkomailla opiskeleva on oikeutettu saamaan lainantakausta 700 euroa opintotukikuukautta kohti. (Kela 2016b)

2.2.1 Opintolainan historia

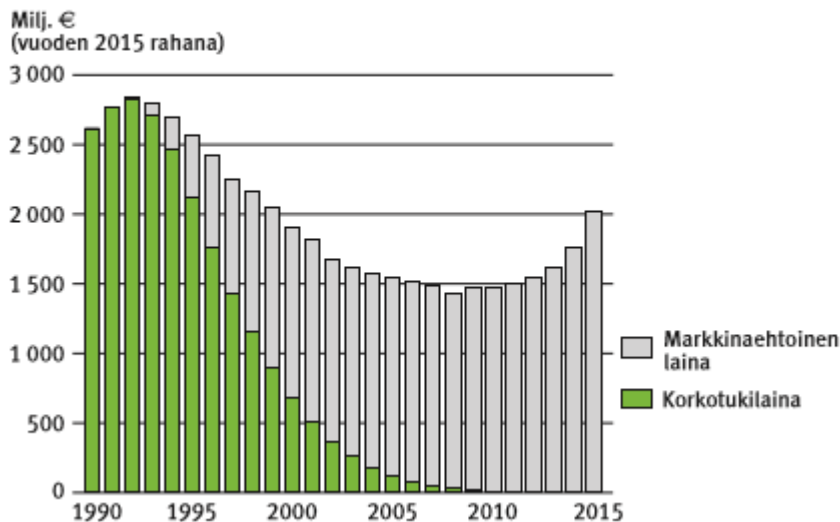
Suomen valtio alkoi vuonna 1969 järjestelmällisesti takamaan opintolainoja sekä myöntämään lainalle korkotukea, ja kyseistä vuotta pidetäänkin yleisesti Suomen opintotukijärjestelmän syntymävuotena, vaikka opintoraha lisättiinkin järjestelmään vasta vuonna 1972 ja asumislisä vasta melkein vuosikymmen myöhemmin vuonna 1972. Lainasta tuli suosittu, sillä inflaatio pienensi jatkuvasti lainan reaaliarvoa ja useimmilla aloilla työllistyminen oli varmaa pitkään kestäneen talouskasvun ansiosta. Opintolainaan lisättiin vuonna 1983 korkoavustus, jolloin Kansaneläkelaitos alkoi maksaa opintolainan korot, mikäli opintovelallisen tulot eivät ylittäneet tiettyä tuloarajaa (Kela 2017a). (Helsingin Sanomat 2016)

Vuonna 1992 suoritettiin korkeakouluopiskelijoiden opintotukiuudistus, jossa tehtiin aikaisemmista korkotukilainoista markkinaehtoisia. Opintolainan enimmäismäärä pieneni samaan aikaan kun koron sääntely sekä valtion korkotuki poistuivat opintolainasta. Tämä johti syksyllä 1992 todella korkeisiin korkoihin, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla pankkien opintolainalle tarjoamat korot vaihtelivat 12,9-18,1 prosentin väleillä. Uudistuksen myötä opintolainan suosio romahti, lukuvuoden 1992-1993 aikana lainatakausta hakeneiden yliopisto-opiskelijoiden määrä romahti 47:sta 24 prosenttiin. Opiskelijatutkimus 2000 -kyselyn mukaan yliopisto-opiskelijoista 13 prosenttia ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 19 prosenttia oli ottanut aikaisempaan lukuvuonna opintolainaa. (Tilastokeskus 2003.)

Opintolainaa on korotettu kolmesti: vuonna 1995, 2005 sekä vuonna 2014. Seuraava korotus tulee tapahtumaan vuonna 2017. Lisäksi vuonna 2005 opintolainaan lisättiin opintolainavähennys, jonka ansiosta määrääjässä valmistuneet opiskelijat saivat tietyin edellytyksin opintolainavähennyksen verotukseensa (Vero 2016). Vuonna 2011 tehtiin myös merkittävä muutos, kun kaikille opintorahaa saaville myönnettiin automaattisesti valtioneuvoston opintolainaan. Vuoden 2014 muutokseen kuului myös opintolainahyvitys, jonka ansiosta opintolainasta hyvitetään 40 prosenttia 2 500 euroa ylittävstä summasta, mikäli opiskelija on valmistunut määrääjässä. Vuosien 2011 sekä 2014 uudistukset johtivat opintolainapääoman sekä suosion kasvuun, koska vuoden 2011 muutos lähes kaksinkertaisti lainantakauksen saajat ja näin ollen mahdollisti yhä useamman opiskelija lainan ottamisen. Vuoden 2014 muutoksessa valtioneuvoston takauksia korotettiin 100 euroa per kuukausi ja tämä korotus näkyikin Kansaneläkelaitoksen keräämissä tilastoissa pääoman huomattavana kasvuna vuosina 2014-2015. (Kela 2014a, Kela 2014b, Kela 2016c)

Taulukko 1. Kansaneläkelaitoksen taulukko valtion takaamien opintolainojen kokonaispääomasta vuosilta 1990-2015 (Kela 2016c, 19.)

Valtion takaamien opintolainojen kokonaispääoma 1990–2015

2.2.2 Lainsäädännön muutokset 2017

Opintolainan valtionehtauksen saamisen voi opintotukilain 2 luvun 15 § perusteella estää kolme seikkaa: mikäli opiskelija on suorittamassa vapausrangaistusta, joka tunnetaan paremmin nimellä vankeusrangaistus, mikäli opiskelijan opintolaina on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, tai mikäli opiskelijalla on luottotietolain (527/2007) 4 luvussa tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö. Valtionehtaus on kuitenkin voitu myöntää maksuhäiriömerkinnän omaavalle opiskelijalle, mikäli maksuhäiriö on ollut yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtalainen aika, mikäli merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu tai mikäli valtionehtauksen myöntämiselle on muu erityinen syy. Kyseiseen pykälään on kuitenkin astumassa voimaan 1.8.2017 alkaen muutos, joka mahdollistaa opintolainan nostamisen opiskelijalle, jolla on entuudestaan maksuhäiriömerkintä.

Opintotukilain 2 luvun 15 a §:ään tehtiin myös muutoksia, jotka tulevat helpottamaan toiseen asteen opiskelijoiden lainannostoa. Aikaisemmin toisen asteen opiskelijoiden tuli nostaa vuoden lainansa neljässä erässä: elo-lokakuun erä 1. elokuuta, marras-joulukuun erä 1. marraskuuta, tammi-helmikuun erä 1. tammikuuta ja maaliskuu-heinäkuun erä 1. maaliskuuta. Tulevan muutoksen myötä toiseen asteen opiskelijat voivat nostaa lukukaudelle tarkoitettua opintolainan kerralla samalla tavalla kuin korkeakouluopintoihin tarkoitettua lainaa on voitu nostaa, eli koko syyslukukauden erän voi nostaa 1 päivänä elokuuta ja koko kevätlukukauden erän voi nostaa 1 päivänä tammikuuta.

Lisäksi opintotukilain 2 luvun 16 §:ää valtionehtauksesta muutettiin niin, että valtionehtauksen määrä tukikuukautta kohti nousee kautta linjan: korkeakouluopiskelijoiden, aikuiskoulutustukea saavien ja jo

18 vuotta täyttäneiden ei-korkeakouluopiskelijoiden 400 euron kuukausilaina korotetaan 650 euroon kuukaudessa, alle 18-vuotiaille toisen asteen opiskelijoille myönnettävä 260 euron kuukausilaina korotetaan 300 euroon kuukaudessa ja kaikille ulkomailla opiskelevien 700 euron kuukausilaina korotetaan 800 euroon kuukaudessa. Korkeakouluopiskelijoille myönnettävät opintolainavähennysten ja -hyvitysten enimmäismäärät pysyvät kuitenkin korotuksista huolimatta nykyisellään.

2.2.3 Opintolaina käytännössä

Opintolainan nostaminen edellyttää aina lainahakemuksen tekemistä omassa pankissa. Opintolainaa voi hakea, mikäli hakijalla on voimassa oleva opintotukipäätöksen opintolainan valtiontakaus; muita vakuuksia tai takaajia ei opintolainan hakemiseen tarvita. Lainahakemuksen käsittely kestää 1-3 pankkipäivää, joiden aikana pankki ottaa yhteyttä Kelaan, joka lähettää pankille sähköisesti todistuksen takauspäätöksestä. Tämän jälkeen lainanhakija allekirjoittaa opintolainaa koskevan velkakirjan. Pankit pyrkivät käyttämään ensisijaisesti sähköistä allekirjoitusta verkkopankissa, mutta myös konttorissa asioiminen on mahdollista. Opintolainaa voi nostaa kahdessa tai neljässä erässä lukuvuoden aikana; opintotukipäätöksestä löytyy aina tarkat tiedot nostoeristä sekä erien ensimmäiset ja viimeiset mahdolliset nostopäivät. Kyseisistä nostopäivistä ei voi poiketa. Korkeakouluopiskelijoilla syyslukukauden ensimmäisen lainaerän saa nostaa aikaisintaan 1.8. ja kevätlukukauden ensimmäisen lainaerän aikaisintaan 1.1. Koko lukuvuoden opintolainan voi poikkeustapauksissa nostaa yhdessä erässä kokonaan: mikäli opiskelija suorittaa tutkintoaan ulkomailla, suorittaa tieteellisiä jatko-opintoja, saa aikuiskoulutustukea tai opinnot kestävät enintään 12 kuukautta. (Kela 2016b, Aktia 2017, Danske Bank 2017, Handelsbanken 2017, Nordea 2017e, OP 2017c, Säästöpankki 2017.)

Opintolainan korko muodostuu viitekorosta, eli pankin omasta Prime-korosta tai 12-kuukauden euribor-korosta, sekä siihen lisättävästä pankin marginaalikorosta. Lainaan voi kuitenkin korkojen lisäksi tulla lisäkustannuksia pankin veloittamista toimituskustannuksista, lyhennyssuunnitelman muuttamiseen liittyvistä kuluista tai lainan takaisinmaksussa muodostuvista laskutus- tai huomautuskuluista. Opiskelujen aikana pankki pääomittaa opintolainan korot automaattisesti vuosittain 15.6. ja 15.12. Korot päämitetään vielä yhden lukukauden ajan viimeisimmästä opintotukilukukaudesta. (Kela 2016d, Aktia 2017, Danske Bank 2017, Handelsbanken 2017, Nordea 2017e, OP 2017c, Säästöpankki 2017)

Opintolainan takaisinmaksu on lainannostajan ja pankin välinen sopimus. Takaisinmaksun alkaminen vaihtelee: Nordeasta, Osuuspankista sekä Aktiasta otettujen opintolainojen takaisinmaksu alkaa yleensä kahden vuoden kuluttua opintotuen päättymisestä, Säästöpankissa ja Danske Bankissa taas tyypillisesti puolentoista vuoden kuluessa valmistumisesta. Handelsbankenista otettujen opintolainojen takaisinmaksu puolestaan alkaa yleensä vuoden kuluttua opintojen päättymisestä. (Aktia 2017, Danske Bank 2017, Handelsbanken 2017, Nordea 2017e, OP 2017c, Säästöpankki 2017)

Määräajassa valmistuessaan opiskelija voi hakea Kelasta Opintolainahyvityksen. Kyseisen hyvityksen voi saada, mikäli on aloittanut ensimmäiset korkeakoulututkinto-opinnot 01.08.2014 tai sen jälkeen, suorittaa tutkinnon määräajassa ja omaa opintolainaa yli 2 500 euroa. Opintolainahyvitys on 40% opintolainan 2500 euroa ylittävästä määrästä. Opintolainahyvitystä laskettaessa otetaan huomioon enimmäismäärä, jota hyvitystä voidaan maksaa. Tämä määrä on sidottuna tutkinnon laajuuteen, eli kuinka paljon on voinut nostaa opintolainaa kuukaudessa. Esimerkiksi 210 opintopisteen laajuisen, Suomessa suoritettua tutkinnon huomioitava lainan enimmäismäärä on 12 800 euroa, josta opintolainahyvityksen enimmäismäärä näin ollen on 4 120 euroa. (Kela 2016e.)

2.2.4 Aiemmin kerätty data opintolainasta ja opiskelijoiden kulutuksesta

Kansaneläkelaitos kerää vuosittain kaikki Suomen opiskelijat kattavan aineiston opintoetuuksista. Tähän tilastoon lukeutuu myös tieto otetuista valtion takaamista opintolainoista. (KELA 2016c, 3.) Vuoden 2014 lopusta opintolainakanta oli kasvanut vuoden 2015 loppuun 13,2 prosenttia. Tätä kasvua oli kannatellut markkinaehtoinen laina kokonaan. Korkotuellisen lainan, jota ei ole myönnetty vuoden 1992 jälkeen, osuus opintolainakannasta oli yhteensä noin 300 000 euroa eli noin 0,015 promillea. (KELA 2016c, 75.)

Kaikkiaan lukuvuonna 2015-2016 Suomessa oli 354 496 opintovelallista. Heistä ammattikorkeakouluissa opiskelevia oli yhteensä 52 084 opintovelallista, joiden opintolainakanta oli yhteensä 370 070 000 euroa. Keskimäärin ammattikorkeakouluopiskelijoilla lainaa oli 7 105 euroa per henkilö, mediaanin ollessa hivenen alhaisempi 6 446 euroa per henkilö. (KELA 2016c, 75)

Lukuvuonna 2015-2016 ammattikorkeakouluissa opiskelevista opiskelijoista 45 227 oli nostanut lainaa keskinoston ollessa noin 3 341 euroa ja koko nostokannan yhteensä 151 085 000 euroa, muodostaen näin ollen yliopistossa opiskelevia suuremman segmentin. Yliopisto-opiskelijoista 41 096 nosti lainaa samalla aikavälillä, keskinoston ollessa hivenen suurempi 3 425 euroa ja koko lainan nostokanta ollen 140 751 000 euroa. (KELA 2016c, 75.)

Lainaa lyhensi 782 opiskelijaa keskilyhennyksen ollessa 1 158 euroa. Lyhennykset olivat yhteensä 905 000 euroa. (Kela 2016c, 74.)

Taulukko 2. Tilastokeskuksen raportti kulutusmenojen rakenteesta vuodelta 2012 (Tilastokeskus 2012).

	Kaikki		Opiskelijat		Työttömät	
A01 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	4 540 €	12,69 %	2 292 €	12,41 %	2 634 €	14,13 %
A02 Alkoholijuomat ja tupakka	794 €	2,22 %	368 €	1,99 %	778 €	4,17 %
A03 Vaatteet ja jalkineet	1 177 €	3,29 %	1 034 €	5,60 %	256 €	1,37 %
A04 Asuminen ja energia	10 047 €	28,09 %	5 692 €	30,83 %	7 297 €	39,15 %
A05 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	1 683 €	4,71 %	739 €	4,00 %	783 €	4,20 %
A06 Terveys	1 130 €	3,16 %	396 €	2,14 %	728 €	3,91 %
A07 Liikenne	6 111 €	17,08 %	2 616 €	14,17 %	1 826 €	9,80 %
A08 Tietoliikenne	903 €	2,52 %	715 €	3,87 %	638 €	3,42 %
A09 Kulttuuri ja vapaa-aika	3 636 €	10,16 %	1 517 €	8,22 %	1 697 €	9,11 %
A10 Koulutus	59 €	0,16 %	97 €	0,53 %	15 €	0,08 %
A11 Hotellit, kahvilat ja ravintolat	1 466 €	4,10 %	1 252 €	6,78 %	483 €	2,59 %
A12 Muut tavarat ja palvelut	4 224 €	11,81 %	1 747 €	9,46 %	1 503 €	8,06 %
	35 770 €		18 465 €		18 638 €	

Tilastokeskus kerää tietoa sosioekonomisen aseman perusteella Suomessa tapahtuvasta kulutuksesta. Viimeisin kulutusmenoja mittaava raportti on vuodelta 2012. Kyseinen raportti luo molemmista valituista kategorioista viitehenkilön, joka edustaa niin sanotusti kyseisen segmentin keskiarvoista henkilöä. Kuten yllä olevasta taulukosta voi havaita, keskimääräinen opiskelija kuluttaa vuodessa euromääräisesti huomattavasti, noin 50 prosenttia vähemmän, kuin keskivertosuomalainen. Opiskelijoihin verrattava ryhmä absoluuttisella kulutuksen määrällä ovat työttömät, jotka kuluttavat lähes yhtä paljon rahaa vuodessa kuin opiskelijat, vaikkakin heidän kulutustottumuksensa ovat huomattavasti erilaisia kuin opiskelijoiden.

Suurimman osan opiskelijoiden menoista muodostivat asumiseen (30,83%), elintarvikkeisiin (12,41%), sekä liikenteeseen (14,17%) liittyvät kulut. Opiskelijat käyttivät liikenteeseen sekä kulttuuriin ja vapaa-aikaan muuta väestöä suhteellisesti vähemmän rahaa, kun taas muuta väestöä suhteellisesti enemmän rahaa opiskelijat käyttivät hotelleihin, kahviloihin ja ravintoloihin, vaatteisiin ja jalkineisiin sekä asumiseen ja energiaan liittyvät kulut. Absoluuttisesti opiskelijat käyttivät vaatteisiin ja jalkineisiin sekä hotelleihin, kahviloihin ja ravintoloihin yhtä paljon rahaa kuin muu väestö, mutta kun otetaan huomioon muu kulutus, korostuvat nämä kaksi kategoriaa suhteellisessa kulutuksessa poikkeuksellisen suuriksi.

3 Haaga-Helian opiskelijoiden opintolainat

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksen lähtöasetelma ja selostetaan, kuinka tutkimusta lähdettiin toteuttamaan. Myöhemmin kappaleessa esitellään tutkimuksesta saatuja tuloksia, analysoidaan niiden suhdetta toisiinsa sekä pyritään löytämään opintolainan määrään vaikuttavia tekijöitä.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmana oli selvittää Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ottaman opintolainan suuruus, sen käyttö ja sen jakautuminen opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimusongelman ratkaisemista varten luotiin viisi tutkimuskysymystä, joiden avulla pyrittiin tarkentamaan ongelman eri osa-alueet toisistaan sekä rajaamaan tutkimuksen vastauksia. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

Paljonko Haaga-Helian opiskelijoilla on keskimäärin opintolainaa?

Mitkä tekijät vaikuttivat heillä opintolainan ottamiseen?

Vaikuttaako opiskelijan toimipiste otetun opintolainan suuruuteen?

Vaikuttaako vuosikurssi otetun opintolainan määrään?

Mihin Haaga-Helian opiskelijat käyttävät opintolainaa?

3.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opintolainaa ottaneet opiskelijat. Tutkimuksen perusjoukko on todella laaja, puhutaan noin 5000 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijasta. Tämä arvio perustuu Kansaneläkelaitoksen vuonna 2014 julkaisemaan tietoon, jonka perusteella 46 % ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista oli opintolainaa (Kela 2015). Jos oletetaan, että yhtä suurella osalla Haaga-Helia ammattikorkeakoulun 11 500 opiskelijasta on opintolainaa, saadaan reilun 5000 opiskelijan joukko.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jonka data kerättiin Webropol-ohjelman avulla maaliskuun 2017 viimeisellä puoliskolla. Kysely lähetettiin sähköpostitse ja siihen vastasi yhteensä 285 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijaa.

Kyselyn kysymykset voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan. Ensimmäisessä kategoriassa määritellään vastaajan taustatietoja, kuten ikä, asuinkunta, toimipiste, jotta vastaajat voidaan segmentoida ja käyttää kyseisiä tietoja vastausten analysoimiseen. Toisen kategorian kysymykset liittyivät opintolainaan: kuinka paljon opintolainaa on otettu, kuinka monessa erässä sekä kuinka paljon lisää lainaa vastaaja suunnittelee vielä ottavansa. Kolmannen kategorian kysymykset liittyivät tuloihin ja kultukseen. Kysymyksiä esitettiin toisissa käynnistä ja toista saatavista tuloista sekä

kartoitettiin vastaajien kuukausittaisia menoja sekä sitä, saavatko vastaajat taloudellista tukea vanhemmiltaan tai sukulaisiltaan. (liite 1.)

3.3 Kyselyn vastausten läpikäynti

Kyselyyn tuli yhteensä 285 vastausta, joista 34 piti syystä tai toisesta hylätä. Suurin yksittäinen syy vastauksen hylkäämiselle oli se, ettei vastaaja kuulunut kyselyn kohderyhmään: yhteensä 26 kappaletta vastauksista oli opiskelijoilta, jotka eivät olleet ottaneet opintolainaa, ja vastaukset oli tästä syystä hylättävä. Lopuissa 8:ssa hylätyssä vastauksessa syy hyläykselle oli vastausten epäselvyys tai epämääräisyys kyselyn kannalta olennaisimmissa kysymyksissä; jos esimerkiksi kysymykseen ”Paljonko olet kaikkiaan nostonut opintolainaa?” oli vastattu ”Sen mitä saa”, oli kyseistä vastausta hankala käyttää hyväksi kvantitatiivista tutkimusta tehtäessä.

Osassa vastauksista annettiin myös epätarkkoja arvoja, kuten ”50-100”. Tällöin vastaukseksi määritettiin annettujen summien keskiarvo, tässä esimerkki tapauksessa 75, ja käytettiin kyseistä arvoa tulosten analysoinnissa. Samaa metodologiaa käytettiin, kun arvioitiin työtuntien määrää kuukausitasolla. Mikäli vastaaja oli ilmoittanut esimerkiksi työskentelevänsä pelkästään kesäisin, mutta ilmoitetusta kuukausittaisesta työtuntimäärästä voitiin päätellä, ettei kyseessä ollut koko vuoden keskiarvo vaan työtuntien määrä pelkästään kesäisin, tasattiin ilmoitetut työtunnit niin, että laskettiin, kuinka paljon vastaaja tekee yhteensä töitä vuodessa, ja tämä tuntimäärä jaettiin tasaisesti koko vuodelle. Tämä johtui siitä, että osa vastaajista ei ollut vastannut kuinka paljon he tekevät töitä kuukausittain, vaan ilmoittivat tekevänsä kesällä täyttä viikkoa ja etteivät käy töissä lukuvuoden aikana. Tällä tavalla saadaan myös kyseisten vastaajien vastaukset vertailukelpoisiksi muiden vastauksiin nähden.

3.4 Analyysi kyselyn tuloksista

3.4.1 Tietoa vastaajista

Tutkittavasta populaatiosta 72,0 prosenttia oli naisia, 25,6 prosenttia oli miehiä ja 2,4 prosenttia ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Vastaajista suurimman osan muodostivat liiketalouden ja johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmat, vastaajista 36,0 prosenttia ollen ensimmäisestä ryhmästä ja vastaajista 22,0 prosenttia ollen jälkimmäisestä. Näiden kahden suurimman ryhmän jälkeen oli kolme lähes yhtä suurta vastaajaryhmää: tietojenkäsittelyn, matkailun sekä hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmat, jotka muodostivat yhdessä 24,0 prosenttia vastanneista. Loput 18,0 prosenttia vastauksista muodostuivat yhteensä seitsemän muun eri koulutusohjelman opiskelijoiden vastauksista, suurimman osan tästä segmentistä muodostaen myyntityön koulutusohjelman opiskelijoiden vastaukset, jotka olivat 4,4 prosenttia vastauksista. Kaikista suomenkielisistä

koulutusohjelmista saatiin vastauksia kyselyyn, vaikkakin liikunnan ja vapaa-ajan sekä myynnin ja visuaalisen markkinoinnin koulutusohjelmista vastasi molemmista vain kaksi opiskelijaa.

Vastaajista ehdoton enemmistö asui pääkaupunkiseudulla: Helsingissä asui 63,6 prosenttia, Espoossa 6,4 prosenttia ja Vantaalla 11,2 prosenttia. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvista suurimman ryhmän muodostivat porvoalaiset, joiden osuus kyselyyn vastanneista oli 8,0 prosenttia. Loput vastanneista asuivat pääsääntöisesti Etelä-Suomessa, pois lukien kaksi vastaajaa joista toinen asui ulkomailla ja toinen Etelä-Pohjanmaalla.

Taulukko 3. Tunnuslukuja vastaajien iästä, opiskeluvuosista sekä opintolainan määrästä.

	Ikä	Opiskeluvuodet	Opintolainan määrä
Keskiarvo	24,04	2,28	6 797,72 €
Keskihajonta	3,93	1,17	4 189,15 €
Pienin	19,00	1,00	400,00 €
Alaneljännes	22,00	1,00	3 600,00 €
Mediaani	23,00	2,00	6 000,00 €
Yläneljännes	26,00	3,00	9 200,00 €
Suurin	49,00	7,00	30 000,00 €
Yhteensä			1 699 430,60 €
Lukumäärä	243	250	250

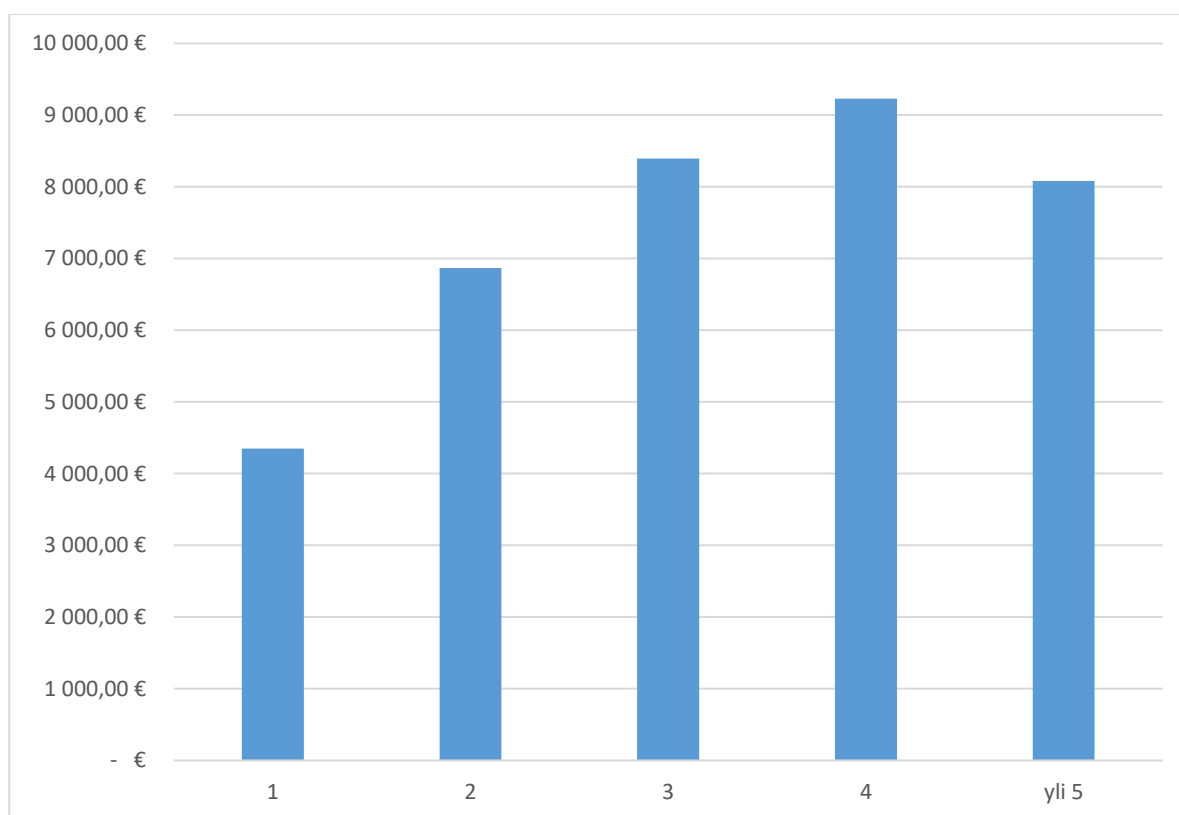
Opiskelijoiden iässä ja opiskeluvuosien määrässä keskihajonta oli melko maltillista, ja suurin osa vastanneista olikin iältään ja opiskeluvuosiltaan hyvin lähellä toisiaan, vaikkakin joukkoon mahtui myös muutamia poikkeuksia. Esimerkiksi yli kolmekymmenvuotiaita vastaajia oli yhteensä 15, joista neljä oli yli neljäkymmenvuotiaita, mutta he muodostivat vastaajista melko marginaalisen 6,17 prosentin osuuden. Sama päti myös opiskeluvuosien määrässä: yli 5 vuotta opiskelleita vastaajia oli yhteensä vain 11, ja heistäkin vain yksi oli opiskellut 7 vuotta tai pidempään. Tässä tosin rajoittavana tekijänä on, että ammattikorkeakoulusta valmistutaan keskimäärin neljässä vuodessa, joten yli neljä vuotta opiskelevilla on yleensä erityinen syy pitkittyneeseen opiskelu-aikaan (Hämeen ammattikorkeakoulu 2002, 16).

3.4.2 Tietoa opintolainasta

Kyselyyn vastanneilla Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla oli keskimäärin 6 797,72 euroa opintolainaa, mediaanin ollessa 6 000 euroa. Keskiarvo ja mediaani olivat noin 300-400 euroa pienemmät kuin muilla suomalaisilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Kaikkien 250 vastanneen koko opintolainakanta oli yhteensä 1 699 430,60 euroa. Pienin yksittäinen lainanmäärä oli 400 euroa suurimman ollessa 30 000 euroa. Hajonta oli muutenkin kohtuullisen suuri, sillä keskihajonta oli 4 189,15 euroa.

Keskimääräinen opintolaina kasvoi opintovuosien myötä, kunnes neljännen opintovuoden jälkeen keskiarvo hivenen tippui. Syy lainan määrän tippumiseen neljännen vuoden jälkeen voi olla se, että keskimääräisellä opiskelijalla opinnot loppuvat yleensä neljännen vuoden jälkeen. Opiskeluvuosien määrän ja otetun opintolainan määrän kesken oli jonkin verran lineaarista yhteyttä, sillä kyseisten muuttujien korrelaatiokerroin oli 0,37. Tämä viittaa siihen, että opintovuosien lisääntyessä myös otetun lainan määrä lisääntyy. Tämä lienee varsin luonnollista, sillä otettu opintolaina kumuloituu vuosi vuodelta, ellei lainaa makseta opiskeluiden aikana takaisin, mikä näytti kyselyn perusteella olevan melko harvinaista: vain 11 vastaajaa kertoi maksaneensa lainaa takaisin jo ennen opintojen päättymistä.

Taulukko 4. Keskimääräinen opintolainakertymä/opiskelija opintovuosien mukaan jaoteltuna.

Kyselyyn vastanneilla 64 miehellä oli keskimäärin enemmän opintolainaa kuin kyselyyn vastanneilla naisilla. Miehillä oli keskimäärin 7 351,78 euroa otettua lainaa, kun taas naisilla vastaava luku oli 6 638,98 euroa. Syy tälle erolle on mitä todennäköisimmin se, että vastanneilla miehillä oli enemmän opintovuosia kuin vastanneilla naisilla. Naisilla kolme vuotta tai vähemmän opiskelleet muodostivat 92,22 prosenttia vastaajista, kun taas miehillä sama segmentti muodosti vain 81,25 prosenttia vastaajista (liite 2). Kun otetaan huomioon, että opintolainan määrä nousee opintovuosien mukana, on ero naisten ja miesten välillä ymmärrettävä.

Opintolainaa otettiin pääkaupunkiseudulla keskimäärin enemmän kuin muualla. Keskimäärin pääkaupunkiseudulla lainaa otettiin 6 605,65 euroa, kun taas muualla keskimääräinen summa oli 5 888,75 euroa. Syytä tähän eroon ei tutkimusvastauksista suoranaisesti löytynyt, sillä molempien segmenttien kulujen määrät olivat lähes identtiset ja kuukausittainen töissä käynti oli molemmilla segmenteillä tuntimäärällisesti myöskin todella lähellä toisiaan. Töissä käyvillä opiskelijoilla oli myös hivenen enemmän opintolainaa kuin ei töissä käyvillä, mutta tämä ero oli marginaalinen 2,78 prosenttia.

Toimipisteiden välillä oli huomattavia eroja, kun ruvettiin tutkimaan keskimääräisiä lainoja. Vähiten lainaa oli keskimäärin Malmin toimipisteellä opiskelevilla, joilla oli lainaa keskimäärin 4 934,17 euroa, ja eniten lainaa oli Haagan toimipisteellä opiskelevilla. Tarkemmin tutkimalla havaittiin, että nämä erot selittyivät suurimmaksi osin jälleen opiskelijoiden opintovuosien määrällä. Malmilla oli opintovuosiltaan ”nuorimmat” vastaajat: ensimmäisen vuoden opiskelijat muodostivat 54,17 prosenttia vastaajista. Haagassa puolestaan oli opintovuosiltaan vanhimmat opiskelijat: kolmannen vuoden opiskelijat muodostivat 47,37 prosenttia vastaajista. Pasilan toimipisteen opiskelijat olivat jakaantuneet opintovuosiltaan kaikista tasaisimmin ja otetun opintolainan määrä olikin lähempänä kaikkien Suomen ammattikorkeakoulujen keskiarvoa. (Liite 2.)

Kyselyn tietojen läpikäynnissä havaittiin myös, ettei kuukausittaisten kulujen ja otetun opintolainan määrällä ollut yhteyttä toisiinsa, vaikka olisi ollut helppoa olettaa, että suuremmat kuukausikulut olisivat kasvattaneet kuukaudessa tarvittavan rahan määrää ja näin ollen myös opintolainan määrää (liite 2). Sama ilmiö toistui myös otetun opintolainan määrään suhteessa tehtyjen työtuntien määrään: kasvaneiden tulojen olisi voinut olettaa vähentävän tarvittavan opintolainan määrää, mutta näin ei kuitenkaan tutkimuksen perusteella ollut (liite 2).

3.4.3 Kulutus ja suunniteltu velan otto

Haaga-Helian opiskelijoiden kulutuksen määrä vastaa rahallisesti melko hyvin suomalaisten opiskelijoiden keskiarvoa, vaikka kulutuksen rakenteessa onkin hieman eroavaisuuksia riippuen siitä, mistä päin vastaajat ovat. Tilastokeskuksen keräämässä raportissa (Tilastokeskus 2012) ja tutkimuksen kulutusta koskevien kysymysten vastauksissa parhaiten toisiaan vastaavat kategoriat olivat vuokraan, ruokaan, liikkumiseen sekä muihin kuluihin liittyvät kategoriat. Harrastukset voidaan rinnastaa joissain määrin Tilastokeskuksen raportin kategoriaan Kulttuuri ja vapaa-aika, mutta oletus on melko hataralla pohjalla, sillä suurin osa vastaajista, jotka kertoivat kyselyssään harrastuksistaan tarkempaa tietoa, kertoivat niiden olevan pääsääntöisesti urheiluun ja liikuntaan liittyvää toimintaa. Näin ollen voidaan vahvasti olettaa, että kyselyyn vastanneet henkilöt eivät ole rinnastaneet

harrastuskategoriaan kulttuurillisia vapaa-ajan toimia, mikä heikentää näiden kahden kategorian vertaamista toisiinsa.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijan keskimääräiset kuukausikulut olivat 1026,70 euroa. Pääkaupunkiseudulla asuvien kulut olivat lähes samat kuin ei-pääkaupunkiseudulla asuvien kulut. Kun otetaan huomioon, että opiskelijoille myönnettävät tuet sekä laina ovat yhteensä 851,88 euroa kuukaudessa, jää keskimääräisen opiskelijan budjetti kuukausitasolla 150-200 euroa alijäämäiseksi kuukaudessa ilman töissä käyntiä (Kela 2017b. Kela 2017c). Työskentely toi keskimäärin päälle 848,82 euroa lisää opiskelijan kuukausibudjettiin.

Niiden kategorioiden, jotka olivat Tilastokeskuksen raportissa oleviin kategorioihin nähden vertailukelpoiset, tulokset vastasivatkin melko hyvin Tilastokeskuksen lukuja. Suomalaisilla opiskelijoilla kului asumiseen, ruokaan, liikkumiseen sekä muihin kuluihin noin 12 347 euroa ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kulutuksen olleen yhteensä 11 628,66 euroa. Asumiseen ja ruokaan liittyvät kustannukset olivat lähestulkoon samat, kaikki opiskelijat käyttivät elintarvikkeisiin 2 292 euroa ja Haaga-Helian opiskelijoilla vastaava luku oli 2 814,71 euroa, ja asumiseen liittyvät kustannukset olivat kaikilla opiskelijoilla 5 692 euroa ja Haaga-Helian opiskelijoilla vastaavat kulut olivat 5 913,43 euroa.

Vaikka kulutustottumukset olivat määrällisesti Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla melkein samat, oli kahden segmentin välillä melko huomattava ero kulutuksen rakenteessa.

Pääkaupunkiseudulla asuvat opiskelijat käyttivät puolet vähemmän rahaa julkiseen liikenteeseen ja liikkumiseen kuin ei-pääkaupunkiseudulla asuvat. Tämä ero tasoittui sillä, että pääkaupunkiseudulla asuvat opiskelijat käyttivät vuorostaan melkein vastaavan summan rahaa enemmän asumisen kuluihin.

Taulukko 5. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden arviot kulutusmenoistaan sekä kulutusmenojen rakenne

	Asumisen kulut	Ruoka	Liikenne	Harrastukset	Muut kulut	Kulut yhteensä 12 kk
Kaikki						
Vastanneita	240	245	241	163	173	
Per vastaaja						
12kk	5 913,43 €	2 814,71 €	867,25 €	691,75 €	2 033,27 €	12 320,41 €
Rakenne	51,01 %	24,78 %	7,51 %	4,05 %	12,64 %	
PK-seutu						
Vastanneita	194	198	199	133	144	
Per vastaaja 12						
kk	6 030,41 €	2 798,79 €	741,55 €	668,59 €	2 073,22 €	12 312,55 €
Rakenne	51,79 %	24,53 %	6,53 %	3,94 %	13,22 %	
ei PK-seutu						
Vastanneita	46	47	42	30	29	
Per vastaaja 12						
kk	5 420,09 €	2 881,79 €	1 462,86 €	794,40 €	1 834,92 €	12 394,06 €
Rakenne	47,65 %	25,89 %	11,74 %	4,55 %	10,17 %	

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoilta kysyttiin myös tulevaisuuden lainannostoaikeista. Vastaajista 52,0 prosenttia suunnitteli nostavansa opiskelujensa aikana vielä lisää opintolainaa ja 29,6 prosenttia eivät suunnitelleet nostavansa vielä lisää lainaa. Loput 18,4 prosenttia eivät olleet varmoja siitä, aikovatko nostaa lisää lainaa vai eivät. Kun vertailtiin asennetta lisälainan ottamiseen suhteessa opiskeluvuosiin, saatiin näille muuttujille korrelaatiokertoimeksi -0,48. Kyseinen kerroin viittaa, siihen että muuttujien välillä on jonkin verran lineaarista yhteyttä, tässä tapauksessa mitä pidempään on opiskellut, sitä negatiivisemmin suhtautuu lisälainan ottamiseen. Sitä, johtuuko negatiivinen suhtautuminen lisälainottoon pidemmästä opiskeluajasta, ei voida päätellä pelkästään kyseisen korrelaatiokertoimen avulla, vaan näihin kahteen muuttujaan voi liittyä jokin kolmas selittävä tekijä, jonka kanssa molemmat muuttujat korreloivat.

Kysyttäessä, kuinka paljon opiskelijat suunnittelevat maksimissaan ottavansa lainaa, 130 vastaajaa antoivat tarkan summan ja 52 vastaajaa ilmoitti ottavansa lainaa niin paljon kuin oli mahdollista saada. Tästä seuraakin mielenkiintoinen ilmiö, kun ruvetaan tutkimaan opiskelijoiden suunniteltua maksimilainakantaa. Mikäli tehdään oletus, että kaikki opiskelijat, jotka suunnittelevat ottavansa niin paljon lainaa kuin pystyvät, valmistuisivat neljässä vuodessa, olisi heidän maksimilainansa nykyisellä lainantakauksella 14 400 euroa. Tällöin opiskelijoiden itsensä suunnittelema maksimilainakanta heidän valmistuessaan olisi 2 452 591,04 euroa, mikä tarkoittaa sitä, että jokaisella opiskelijalla olisi opintovelkaa keskimäärin 9 810,36 euroa valmistuessaan. Mikäli tehdään sama laskelma, mutta muutetaan valtiontakauksen määrää 650 euroon kuukaudessa, saadaan opiskelijoiden maksimilainaksi neljän vuoden valmistumisaikaoletuksella 23 400 euroa. Tällä sumalla laskettuna

kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden maksimilainakanta tulisi olemaan 2 911 591,04 euroa ja opiskelijoilla olisi keskimäärin 11 646,36 euroa lainaa valmistuessaan. Kasvu olisi vanhaan valtiontakaukseen verrattuna 15,76 prosenttia, mikä on jo huomattava kasvu.

Nämä esimerkit eivät kuitenkaan vastaa täydellisesti todellisuutta, sillä osa opiskelijoista valmistuu nopeammin kuin neljässä vuodessa ja osa hitaammin. On otettava myös huomioon, että osalle opiskelijoista muutos astuu voimaan kesken lainan ottamisen, joten maksimilainan määrä tulee olemaan jotain kyseisten lukujen välimaastosta. On myös vaikeaa ennustaa, kuinka paljon valtiontakauksen korotus vaikuttaa absoluuttiseen lainanottoon.

Opiskelijoilta kysyttiin lisäksi saavatko he lisäksi taloudellista tukea vanhemmiltaan tai muilta sukulaisilta. Puolet vastaajista ei saanut ylimääräistä taloudellista tukea vanhemmiltaan tai sukulaisiltaan, viidennes sai satunnaisesti tukea ja neljännes sai tukea säännöllisesti. Tuen rahallinen arvo vaihteli vastauksissa muutamasta kymmenestä eurosta aina kahteensataan euroon saakka, ollen pääsääntöisesti rahallista tukea. Lisäksi yleinen tuen muoto oli laskujen maksaminen opiskelijan puolesta, hyvänä esimerkkinä ollen puhelinlaskun maksaminen, sekä yhdessä kaupassa käyntiä ja mahdollisissa hankinnoissa auttamisessa. Yhteensä yhdeksän opiskelijaa kertoi myös asuvansa vanhempiensa luona.

3.4.4 Lainanoton ajankohdat

Kysyttäessä lainanoton ajankohtaan vaikuttaneista tekijöistä nosti suurin osa vastaajista kaiken lainan, joka heille myönnettiin, heti, kun tämän nostaminen oli mahdollista, mikä viittaa jatkuvaan rahoitustarpeeseen opiskelijan budjetissa. Toiseksi yleisimmäksi syyksi mainittiin liian pienet palkkatulot tai työttömyys, jonka jälkeen kolmanneksi yleisin syy oli opiskelijavaihto. Kyseisessä kysymyksessä oli mahdollisuutena valita useampi vastausvaihtoehto, jonka takia vastausten yhteenlaskettu prosentti on suurempi kuin 100 prosenttia. Kun lasketaan yhteen vastaajien kaikki opintolainan ottamiseen vaikuttaneet tekijät, saadaan tulokseksi yhteensä 321 merkintää. Tämä tarkoittaa, että kaikkien 250 vastaajan kesken keskimäärin lainanottoon on vaikuttanut 1,28 tekijää. Kun otetaan huomioon, että kaksi yleisintä tekijää lainanotossa oli opiskelijoiden halu nostaa kaikki mahdollinen laina heti, kun mahdollista, sekä työttömyys tai liian pienet palkkatulot, viittaa tämä siihen, että opiskelijoilla on selvä tarve täydentää kuukausittaisia tulojaan lainanotolla. Tästä voitaneen vetää se johtopäätös, etteivät opiskelijoiden saamat muut tulot, kuten opintoraha ja asumislisä, riitä kattamaan kuukausikuluja.

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan oman opintolainansa nostamisen mahdollista ajallista painottumista, ja valtaosa vastaajista, 141 kappaletta (56,4 %), vastasi lainanoton olleen alusta asti

tasaista. Toiseksi suurin segmentti 49 vastauksella (19,6 %) vastasi, että heidän lainan nostamisensa oli ollut satunnaista. Vain 35 vastaajalla (14 %) opintolainan ottaminen oli joko vähentynyt (12 vastaajaa, 4,8 %) tai kasvanut (23 vastaajaa, 9,20 %) opintojen edetessä.

4 Johtopäätökset

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijat nostavat keskimäärin vähemmän opintolainaa kuin muut ammattikorkeakouluopiskelijat Suomessa. Keskimääräinen lainan määrä oli 4,32 prosenttia ja lainan mediaanimäärä 6,92 prosenttia pienempi kuin muilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun toimipisteiden välillä ei havaittu itse toimipisteisiin liittyviä eroja suhteessa otettuun opintolainaan, vaan kyseiset erot opintolainan määrässä selittyivät vastaajien opintovuosien määrällä. Merkittävimmäksi menoksi opiskelijoilla muodostuivat asuinkustannukset sekä elintarvikkeet, jotka muodostivat niin Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla kuin muillakin suomalaisilla opiskelijoilla suurimmat menoerät kuukausibudjetissa, asumisen ollessa yksittäisistä segmenteistä suurin menoerä.

Merkittävimmäksi syyksi siihen, miksi toisilla opiskelijoilla on enemmän opintolainaa kuin toisilla, muodostui opiskelijoiden opintovuosien määrä. Opintovuosien sekä opintolainan määrän välisen yhteyden löytyminen ei ollut tietona yllättävä, sillä opintolainan valtiontakausta myönnetään saatujen opintotukikuukausien perusteella. Näin ollen mitä enemmän opiskelijalla on opintotukikuukausia, sitä suurempi on mahdollisesti kertynyt laina maksimissaan. Tutkimus kuitenkin varmensi tätä yhteyttä, joka vahvistaa kyseisestä aiheesta kerättyä empiiristä tietoa.

Mielenkiintoiseksi havainnoksi muodostui tutkittavien suhtautumisen opintolainan nostamiseen ja opintovuosien määrän välinen suhde. Mitä pidempään opiskelija oli opiskellut, sitä suurempi oli todennäköisyys sille, ettei opiskelija suunnitellut nostavansa lisää lainaa.

Yllättäväksi havainnoksi muodostui se, ettei opiskelijan kuukausittaisilla kuluilla ja otetulla opintolainan määrällä ollut havaittavissa yhteyttä, kyseisten muuttujien korrelaatiokerroin oli vain 0,07, vaikka molempien arvoissa oli huomattavaa variaatiota, joka olisi voinut tukea kyseisten muuttujien riippuvuutta toisistaan. Samainen ilmiö toistui myös tehtyjen työtuntien ja otetun opintolainan välisessä suhteessa ja kyseisten lukujen korrelaatiokerroin oli 0,08.

Kun otetaan huomioon lainanottoon vaikuttaneista tekijöistä sekä lainanoton ajankohdan painottumisesta saadut vastaukset, viittaavat nämä tiedot siihen, että opiskelijoilla on jatkuva tarve ylimääräiselle rahalle opintorahan ja asumislisän lisäksi. Kohderyhmässä opintolainaa näytetään käytettävän jatkuvaan kuukausibudjetin rahoittamiseen. Näiden tietojen lisäksi, kun otetaan huomioon opiskelijoiden keskimääräinen kuukausibudjetti – keskimäärin 1026,70 euroa kuukaudessa –, sekä opiskelijoille myönnetyn tuen määrä kokonaisuudessaan (joka on tukien ja opintolainan kanssa tällä hetkellä 851,88 euroa), vaikuttaakin siltä, että opiskelijoilla on kuukausibudjetissaan krooninen tarve lisärahoitukselle. Toissā käynti jääkin opiskelijoille usein ainoaksi vaihtoehdoksi saada tämä alijäämä katettua, sillä suurin osa vastaajista ei saanut ylimääräistä tukea vanhemmiltaan tai muilta sukulaisilta

tai kyseinen tuki oli niin satunnaista, ettei sen varaan voi rakentaa vakaata kuukausibudjettia. Näin ollen voidaankin päätellä, että mikäli opiskelijoiden opintojen aikaista töissä käyntiä halutaan vähentää tai ehkäistä, tulisi opiskelijoille myönnettävissä tuissa tapahtua huomattavaa kasvua. Tähän onkin tulossa muutos vuoden 2017 aikana, kun opiskelijoille myönnettävän valtiontakauksen summa kasvaa 250 eurolla kuukaudessa. Tämä summa vastaa melko hyvin tutkimuksessa esille tullutta eroa kuukausittaisen kulutuksen ja opiskelijalle nyt myönnettävien tukien ja lainan välillä. Se, tuleeko kasvaneella valtiontakauksen määrällä olemaan vaikutusta opiskelijoiden valmistumisen nopeutumiseen, jää nähtäväksi.

Opintolainaan vuosina 2011 ja 2014 tehtyjen muutosten myötä opintolainan suosio on jälleen lähtenyt kasvuun sitten 1990-luvun alun radikaalien muutosten jälkeen, vaikkakaan 1990-luvun alun pääomapiikkiä ei ole vielä saavutettu. Tarkkaa tietoa vuoden 2016 opintolainojen kokonaispääomasta ei vielä ole, joten ei voida vielä tarkkaan sanoa, onko vuodesta 2014 alkanut kasvu tasoittunut vai vakiintunut. Mitä todennäköisimmin pääoma tulee jatkamaan kasvuaan, sillä vuonna 2014 tehty 100 euron korotus on mitä todennäköisimmin johtanut yhdessä vuonna 2011 tehdyn muutoksen kanssa kokonaispääoman kasvuun 1,5 miljardista eurosta hivenen päälle 2 miljardiin euroon vuoteen 2015 mennessä. Lisäksi jo vuodesta 2008 jatkunut korkojen lähes jatkuva aleneminen on kannustanut lainan ottamiseen. Kun tähän lisätään loppukesästä 2017 tehtävä 250 euron korotus kuukaudessa opintolainaan, kenties ainoa asia, joka voisi vähentää pääoman kasvua, olisi korkojen nousu ja sen myötä tapahtuva lainaamisen innokkuuden putoaminen.

4.1 Luotettavuus ja hyödynnettävyys

Kyselyyn vastasi odotettua suurempi määrä opiskelijoita: alkuperäinen odotus vastaajien määrästä oli vajaa 200 vastajaa. Vastaajien määrä nousi kuitenkin arvioitua korkeammaksi, ja yhteensä tutkimuksessa käsiteltiin 250 opiskelijan vastaukset. Kyseessä on kattava määrä Haaga-Helian opiskelijoita ja näistä johdetut tulokset antanevatkin jokseenkin luotettavan yleiskuvan Haaga-Helian opiskelijoiden opintolainan tilanteesta.

Osassa segmenteissä, kuten Vierumäen opiskelijoissa, jäi vastaajien määrä niin pieneksi, ettei kyseisiä segmenttejä voinut käsitellä itsenäisesti, vaan ne piti käsitellä joko osana yhtenäistä kokonaisuutta tai jättää analysointi tekemättä. Ongelmalliseksi nousi myös se, että kyselyä tehdessä vastauskentissä ei vaadittu numeerisia vastauksia, vaan kentät olivat niin sanotusti ”vapaita”. Tämä johti siihen, että osa vastauksista annettiin arvoina kahden eri numeron väliltä, jolloin vastaukset jouduttiin pyöristämään annettujen arvojen keskiarvoksi. Yksi havaittu ongelma oli kysymyksen 25 sanamuoto (”Millaista saamasi tuki on?”). Kaikki vastaajat eivät selvästi ymmärtäneet kysymyksen viittaavan edelliseen kysymykseen siitä, saavatko he vanhemmiltaan tai muilta sukulaisiltaan taloudellista tukea, vaan luulivat kysymyksen koskevan opintotukea, asumislisää ja opintolainaa.

Tutkimuksen tulokset antavat hyvän kuvan Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kulutuksesta sekä opintolainan tilanteesta opiskelijoiden keskuudessa. Merkittävimpana hyötynä näen, että tutkimuksen tiedot on kerätty ennen 01.08.2017 voimaan tulevaa opintolainan muutosta, jolloin tutkimukseni antaa ajankohtaisen kuvan tilanteesta ennen kyseistä muutosta. Näin ollen jos tulevan uudistuksen vaikutuksia voidaan tarkastella helpommin, sillä aiheesta löytyy ajankohtaista tietoa hetkeltä juuri ennen muutosta.

4.2 Oppiminen ja ammatillinen kehittyminen

Tutkimuksen taustatyötä ja teoriaosuutta tehdessäni opin huomattavissa määrin suomalaisesta lainamarkkinasta sekä siitä, kuinka markkinat jakautuvat eri toimijoiden kesken. Tämä auttaa minua hahmottamaan sitä mihin nykyinen työnantajani sijoittuu suomalaisilla lainamarkkinoilla ja antaa perspektiiviä myymiemme tuotteiden hinnoitteluun, sillä työskentelen talousassistenttina kansainvälisessä rahoitusyhtiössä, joka myy laskurahoitusta, perintäpalveluita sekä kuluttajaluottoja niin yksityisille kuin yritysasiakkaille.

Käytin opinnäytetyöni tekemisen yhteydessä paljon Excel-taulukointiohjelmaa, ja käytin tulosten käsittelyssä ja analysoinnissa sellaisia Excelin toimintoja ja funktioita, joita en normaaleissa työoloissa tulisi muuten käyttäneeksi. Vaikken käytäkään töissäni Exceliä samalla tavalla kuin opinnäytetyötä laatiessani, uskon tästä olevan hyötyä työn kannalta, sillä esimerkiksi pivot-toimintoon liittyvien Excel-taitojen ylläpitäminen on todella hyödyllistä ja myöskin haasteellista nykyisessä työssäni. Tulen ottamaan seuraavaksi tavoitteekseni assistant controllerin tehtävän, ja tätä nimenomaista tehtävää varten tarvitaan hyviä analyyttisiä taitoja, ymmärrystä taloudesta sekä kykyä hahmottaa ja löytää oleellinen tieto ajoittain suurestakin määrästä dataa. Tätä kaikkea olen päässyt sekä harjoittelemaan että oppimaan opinnäytetyötä tehdessäni.

5 Lähteet

Aktia 2017. Opintolaina. Luettavissa: <https://www.aktia.fi/fi/lainat/opintolaina>. Luettu 15.04.2017

Danske Bank 2017. Opintolaina. Luettavissa: <http://danskebank.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/lainat/Opiskelun-rahoitus/Opintolaina/Pages/Opintolaina.aspx>. Luettu 15.04.2017

EMMI 2017. Euribor® Panel Banks Data – Individual Contributions. Luettavissa: <https://www.emmi-benchmarks.eu/euribor-org/euribor-panel-banks-individual-contributions.html>. Luettu 01.05.2017

Handelsbanken 2017. Opintolaina. Luettavissa: https://www.handelsbanken.fi/shb/inet/istartfi.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=10_Rahoitus&sa=/Shb/Inet/ICentFi.nsf/Default/qD62B8C83918CC567C225712B0042C865. Luettu 15.04.2017

Helsingin Sanomat 2016. Kohta 50-vuotias opintotuki on palaamassa juurilleen – ”Historiasta ei opita mitään”. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002890236.html>. Luettu 06.05.2017

Helsingin Yliopiston avoin yliopisto 2003. Perusasioita oikeustieteestä. Oikeussubjektioppi. Luettavissa: <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/oikeustiede/materiaali/osa3.html>. Luettu 15.05.2017

Hämeen ammattikorkeakoulu 2002. Ammattikorkeakouluopintojen keskeyttäminen ja sen vähentäminen. Luettavissa: <http://www3.hamk.fi/esr-kevat/verkkojulkaisut/Arviointiraportti.pdf>. Luettu 07.05.2017

Kauppalehti 2015. Sijoittajat innostuivat vertaislainoista – Rune Sjöholm tekee lainoilla hurjaa tuottoa. Luettavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/sijoittajat-innostuivat-vertaislainoista---rune-sjoholm-tekee-lainoilla-hurjaa-tuottoa/if2r6Xwi>. Luettu. 06.05.2017

Kela 2014a. Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. Luettavissa: <http://www.kela.fi/documents/10180/1169455/optuhistoriap.pdf/ce4725d4-77fc-4f46-b713-d15d01a962f9>. Luettu 06.05.2017

Kela 2014b. Opintolainahyvitys on merkittävä parannus opintotukeen. Luettavissa: http://www.kela.fi/ajankohtaista-henkiloasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtogDw6Wf/content/id/1807553. Luettu 06.05.2017

Kela 2015. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden lainan käyttö ja lainamäärät kasvussa. Luettavissa:

http://www.kela.fi/documents/10180/1630864/Korkeakoulututkinnon_suorittaneiden_lainankaytto_ja_lainamaarat_kasvussa/490e435e-943f-4849-9e73-29713607c64b. Luettu 04.04.2017

Kela 2016a. Opintotuki. Opintolaina. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintotuki-opintolaina>. Luettu 15.04.17

Kela 2016b. Opintotuki. Opintolainan määrä. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintolaina-maara-ja-maksaminen>. Luettu 15.04.2017

Kela 2016c. Kelan opintoetuustilasto 2015/16. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/168329/Kelan_opintoetuustilasto_2015-2016.pdf?sequence=6. Luettu 30.03.2017

Kela 2016d. Opintotuki. Opintolainan korot ja lyhennykset. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintolaina-korot-ja-lyhennykset>. Luettu 15.04.2017

Kela 2016e. Opintolainahyvitys. Määrä ja maksaminen. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintolainahyvitys-maara-ja-maksaminen>. Luettu 01.05.2017

Kela 2017a. Korkoavustus. Luettavissa: <http://www.kela.fi/korkoavustus>. Luettu 06.05.2017

Kela 2017b. Opintoraha. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha>. Luettu: 12.05.2017

Kela 2017 c: Asumislisä. Luettavissa: <http://www.kela.fi/opintotuki-asumislista>. Luettu: 12.05.2017

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442

Nordea 2017a. Asuntolainan lyhennystavat. Luettavissa: <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/lainat/asuminen/asuntolainan-korko-ja-lyhennystavat.html>. Luettu 05.05.2017.

Nordea 2017b. Asumisen rahoittaminen. Korko ja lyhennystavat. Luettavissa: https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/lainat/asuminen/#tab=Ensiasunto_Korko-ja-lyhennystavat. Luettu: 05.05.2017

Nordea 2017c. Lainan vakuudet. Luettavissa: <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/lainat/asuminen/lainan-vakuudet.html>. Luettu 01.05.2017

Nordea 2017d. Kulutusluotto. Luettavissa: <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/lainat/kulutusluotto/>.

Luettu: 06.05.2017

Nordea 2017e. Opintolaina. Luettavissa:

<https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/lainat/opintolaina/opintolaina.html>. Luettu 15.04.2017

Makkonen, A. 2016. Asunto- ja kuluttajarahoitus. Alma Talent. Helsinki

OP 2017a. Kiinteä korko asuntolainasi suojaksi. Luettavissa:

<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/lainat/korot-ja-hinnat/kiinteä-korko?id=20620&srcpl=8>. Luettu 05.05.2017

OP 2017b. Korot ja hinnat. Luettavissa: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/lainat/korot-ja-hinnat?id=20600&srcpl=8>. Luettu 01.05.2017

OP 2017c. Opintolaina. Luettavissa: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/lainat/opintolaina?id=20400>
Luettu 15.04.2017

Opintotukilaki. 21.1.1994/65

Saarnilehto, A. Annola, V. Hemmo, M. Karhu, J. Kartio, L. Tammi-Salminen, E. Tolonen, J. Tuomisto, J. Viljanen, M. 2012. Varallisuus oikeus – oikeuden perusteokset. WSOY Pro. Helsinki

Suomenpankki 2011. Rahoitusmarkkinaraportin kuvioliite. Luettavissa:

https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/12247/1_2011_RMraportti_kuvioliite.pdf?sequence=3&isAllowed=y. Luettu 03.04.2017

Säästöpankki 2017. Opintolaina. Luettavissa: <http://www.saastopankki.fi/opintolaina> Luettu 15.04.2017

Taloussanommat 2017. Korot. Luettavissa: <http://www.is.fi/taloussanommat/porssi/korot/>. Luettu 05.05.2017

Taloussuomi 2016. Opintolaina – Säädökset selkokielellä. Luettavissa:

<http://www.taloussuomi.fi/lainat-ja-vipit/opintolaina-saadokset-selkokielella>. Luettu 01.05.2017

Tilastokeskus 2003. Opintolainan nousu ja tuho. Luettavissa:

http://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_09_03_opintolaina.html. Luettu 06.05.2017

Tilastokeskus 2012. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Luettavissa:

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tul_ktutk/130_ktutk_tau_103.px/table/tableViewLayout1/?rxid=1864a5f8-4a19-46a6-bb48-db1066db222d. Luettu 06.05.2017

Tuhkanen, J. 2006. Korkokäsikirja sijoittajalle ja lainanottajalle. EDITA. Helsinki

Vero 2016. Opintolainavähennys. Luettavissa: [https://www.vero.fi/fi-](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Velat_ja_korot/Opintolainavahennys(9415))

[FI/Henkiloasiakkaat/Velat_ja_korot/Opintolainavahennys\(9415\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Velat_ja_korot/Opintolainavahennys(9415)). Luettu 06.05.2017

YLE 2017. Asuntolainoja yhä enemmän – Viidenneksellä lainaa kolminkertaisesti vuositulojen verran.

Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9423166>. Luettu 03.05.2017

Liitteet

Liite 1. Tutkimuskysely

Opintolainakysely

Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni ja pyrin tämän kyselyn avulla keräämään tarvittavan datan opinnäytetyötäni varten.

Kysely jakaantuu neljään eri osaan ja kyselyssä on yhteensä 25 kysymystä. Ensimmäisessä osassa kysytään vastaajan perustietoja, toisessa osassa kysytään opintolainaan liittyviä kysymyksiä. Kahdessa viimeisessä osassa kysytään töissä käynnistä sekä elämiseen liittyvistä kustannuksista.

Kysely tehdään nimettömästi ja sen tuloksia tullaan käyttämään vain opinnäytetyössäni.

1. Ikä

2. Sukupuoli

- ☐ Nainen
- ☐ Mies
- ☐ En halua kertoa/muu

3. Asuinkunta *

4. Toimipiste *

- ☐ Haaga
- ☐ Malmi
- ☐ Pasila
- ☐ Porvoo
- ☐ Vierumäki

5. Koulutusohjelma *

- ☐ Finanssi- ja talousasiantuntija koulutus
- ☐ Hotelli- ja ravintola-alan liikejohdon koulutus
- ☐ Johdon assistenttityön ja kielten koulutus
- ☐ Journalismikoulutus
- ☐ Liiketalouden koulutus
- ☐ Liikunnan ja vapaa-ajan koulutus
- ☐ Matkailun koulutus
- ☐ Matkailun liikkeenjohdon koulutus
- ☐ Myynnin ja visuaalisen markkinoinnin koulutus
- ☐ Myyntityön koulutus
- ☐ Ruokatuotannon johtamisen koulutus
- ☐ Tietojenkäsittelyn koulutus

6. Kuinka monta vuotta olet opiskellut? *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ yli 7

Opintolaina

7. Paljonko olet kaikkiaan nostanut opintolainaa? *

8. Kuinka monessa erässä olet nostanut lainasi? *

9. Onko lainana ottosi jakautunut tasaisesti eri lukuvuosille, vai onko se ollut satunnaista tai painottunut tietyille vuosille, esim lisääntynyt tai vähentynyt opintojen edetessä?

10. Mitkä tekijät ovat kohdallasi vaikuttaneet lainannoston ajankohtiin? *

11. Oletko suunnitellut nostavasi lisää opintolainaa? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ Ehkä

12. Kuinka paljon opintolainaa olet suunnitellut maksimissaan nostavasi?

13. Oletko ehtinyt jo maksamaan lainaa takaisin? *

☐ Kyllä

☐ Ei

14. Kuinka paljon olet jo maksanut takaisin?

Vastaa vain jos vastasit kysymykseen 13 "Kyllä"

Töissä käynti

15. Käytkö töissä? *

☐ Kyllä

☐ En

16. Kuinka paljon arvioit saavasi palkkatuloja vuodessa? *

17. Milloin käyt töissä

- ☐ Koulun kesälomilla
- ☐ Iltaisin ja viikonloppuisin
- ☐ Intensiiviviikoilla sekä arkena kun ei ole koulua
- ☐ Täysipäiväisesti

18. Kuinka paljon käyt töissä kuukaudessa?

Arvioi tunteina

Eläminen

Arvioi kuukausittainen rahan käyttösi

19. Vuokra ja/tai muut asumisen kulut *

20. Ruoka *

21. Julkinen liikenne ja liikkuminen *

22. Harrastukset

23. Muut kulut

24. Saatko taloudellista tukea vanhemmiltasi/sukulaisiltasi?

(esim asut vanhempien/sukulaisten luona, saat heiltä rahaa, he maksavat puolestasi oppikirjoja, puhelinlaskuja)

25. Millaista saamasi tuki on?

Arvioi myös saamasi tuen rahallinen arvo kuukaudessa

Vapaa sana

Kysely on ohi! Mikäli haluat vielä antaa palautetta kyselystä tai sinulle tuli mieleen jotain oleellista aiheeseen liittyen, voit vapaasti kirjoittaa aiheesta tässä osiossa

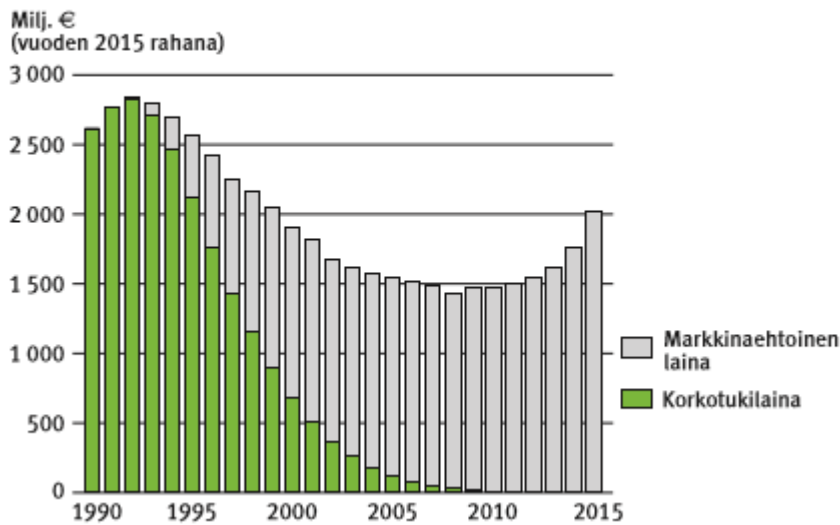
26. Palautetta kyselystä?

27. Tuliko mieleesi jotain oleellista tietoa aiheeseen liittyen, jota ei mielestäsi kysytty?

Liite 2. Taulukot

Taulukko 1. Kansaneläkelaitoksen taulukko valtion takaamien opintolainojen kokonaispääomasta vuosilta 1990-2015 (Kela 2016c. 19)

Valtion takaamien opintolainojen kokonaispääoma 1990–2015

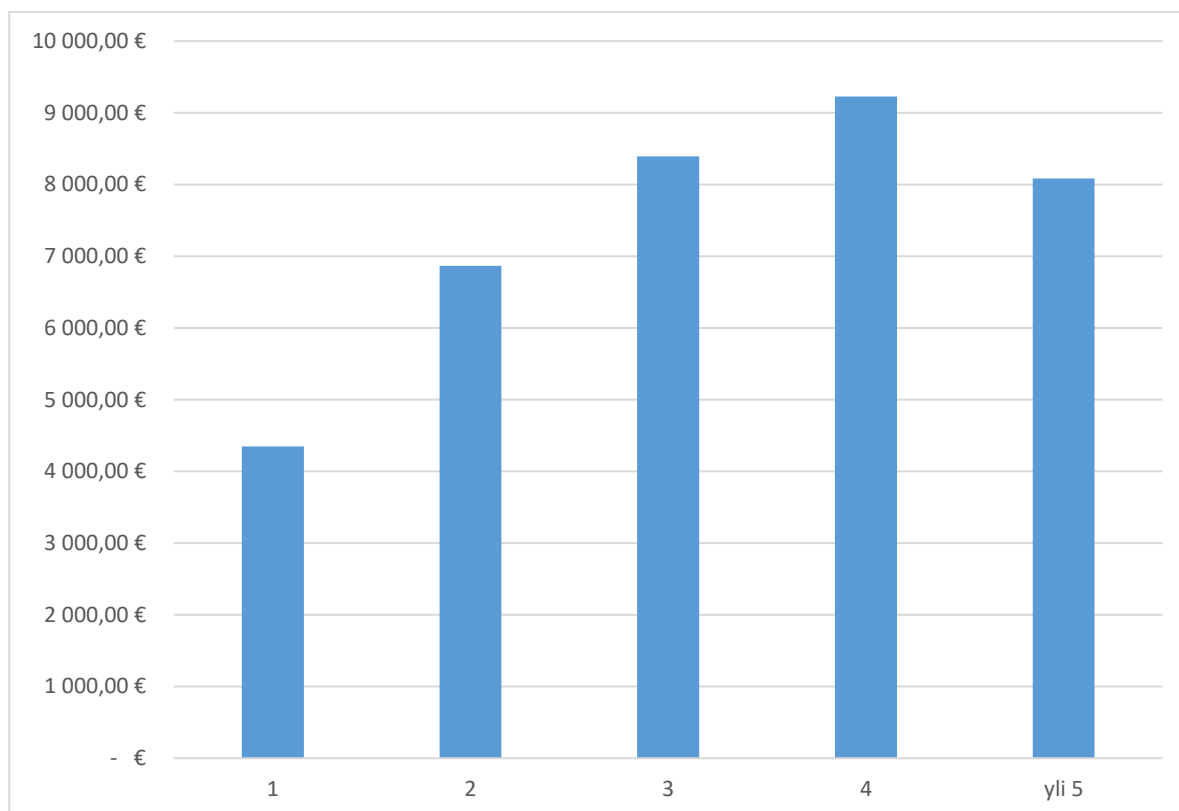
Taulukko 2. Tilastokeskuksen raportti kulutusmenojen rakenteesta vuodelta 2012 (Tilastokeskus 2012)

	Kaikki		Opiskelijat		Työttömät	
A01 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	4 540 €	12,69 %	2 292 €	12,41 %	2 634 €	14,13 %
A02 Alkoholijuomat ja tupakka	794 €	2,22 %	368 €	1,99 %	778 €	4,17 %
A03 Vaatteet ja jalkineet	1 177 €	3,29 %	1 034 €	5,60 %	256 €	1,37 %
A04 Asuminen ja energia	10 047 €	28,09 %	5 692 €	30,83 %	7 297 €	39,15 %
A05 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	1 683 €	4,71 %	739 €	4,00 %	783 €	4,20 %
A06 Terveys	1 130 €	3,16 %	396 €	2,14 %	728 €	3,91 %
A07 Liikenne	6 111 €	17,08 %	2 616 €	14,17 %	1 826 €	9,80 %
A08 Tietoliikenne	903 €	2,52 %	715 €	3,87 %	638 €	3,42 %
A09 Kulttuuri ja vapaa-aika	3 636 €	10,16 %	1 517 €	8,22 %	1 697 €	9,11 %
A10 Koulutus	59 €	0,16 %	97 €	0,53 %	15 €	0,08 %
A11 Hotellit, kahvilat ja ravintolat	1 466 €	4,10 %	1 252 €	6,78 %	483 €	2,59 %
A12 Muut tavarat ja palvelut	4 224 €	11,81 %	1 747 €	9,46 %	1 503 €	8,06 %
	35 770 €		18 465 €		18 638 €	

Taulukko 3. Tunnuslukuja vastaajien iästä, opiskeluvuosista sekä opintolainan määrästä

	Ikä	Opiskeluvuodet	Opintolainanmäärä
Keskiarvo	24,04	2,28	6 797,72 €
Keskihajonta	3,93	1,17	4 189,15 €
Pienin	19,00	1,00	400,00 €
Alaneljännes	22,00	1,00	3 600,00 €
Mediaani	23,00	2,00	6 000,00 €
Yläneljännes	26,00	3,00	9 200,00 €
Suurin	49,00	7,00	30 000,00 €
Yhteensä			1 699 430,60 €
Lukumäärä	243	250	250

Taulukko 4. Keskimääräinen opintolaina per opiskelija opintovuosien mukaan

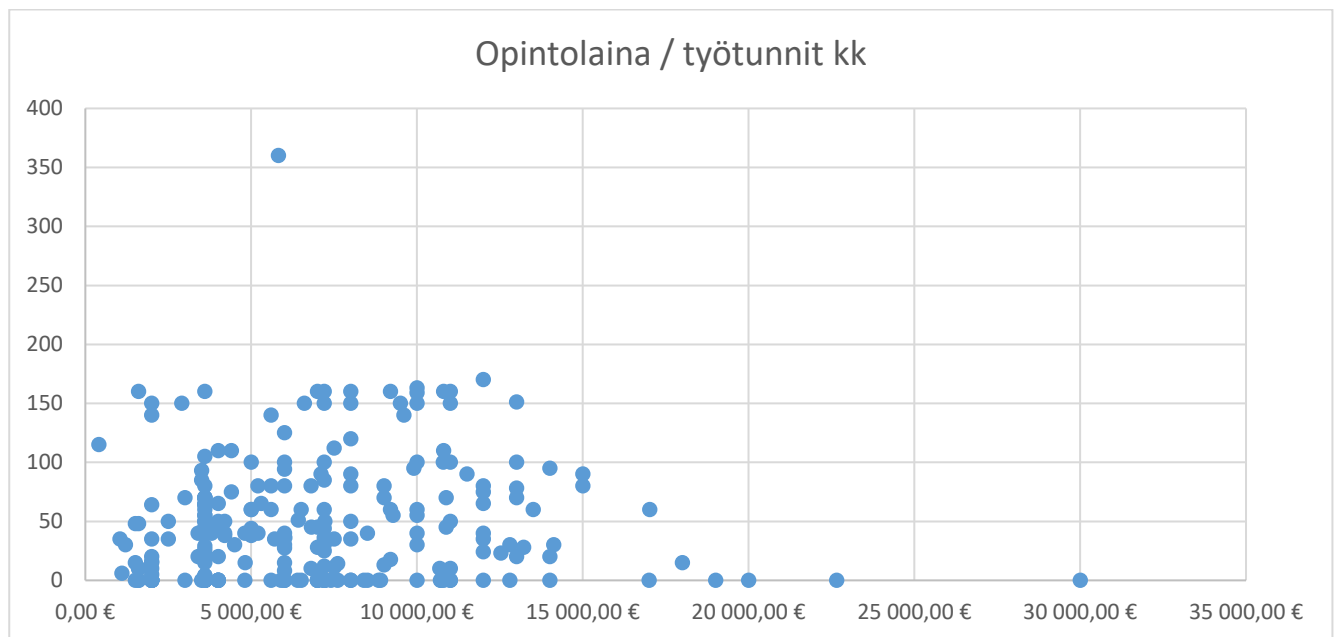
Taulukko 5. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden arviot kulutusmenoistaan sekä kulutusmenojen rakenne

	Asumisen kulut	Ruoka	Liikenne	Harrastukset	Muut kulut	Kulut yhteensä 12 kk
Kaikki						
Vastanneita	240	245	241	163	173	
Per vastaaja						
12kk	5 913,43 €	2 814,71 €	867,25 €	691,75 €	2 033,27 €	12 320,41 €
Rakenne	51,01 %	24,78 %	7,51 %	4,05 %	12,64 %	
PK-seutu						
Vastanneita	194	198	199	133	144	
Per vastaaja 12						
kk	6 030,41 €	2 798,79 €	741,55 €	668,59 €	2 073,22 €	12 312,55 €
Rakenne	51,79 %	24,53 %	6,53 %	3,94 %	13,22 %	
ei PK-seutu						
Vastanneita	46	47	42	30	29	
Per vastaaja 12						
kk	5 420,09 €	2 881,79 €	1 462,86 €	794,40 €	1 834,92 €	12 394,06 €
Rakenne	47,65 %	25,89 %	11,74 %	4,55 %	10,17 %	

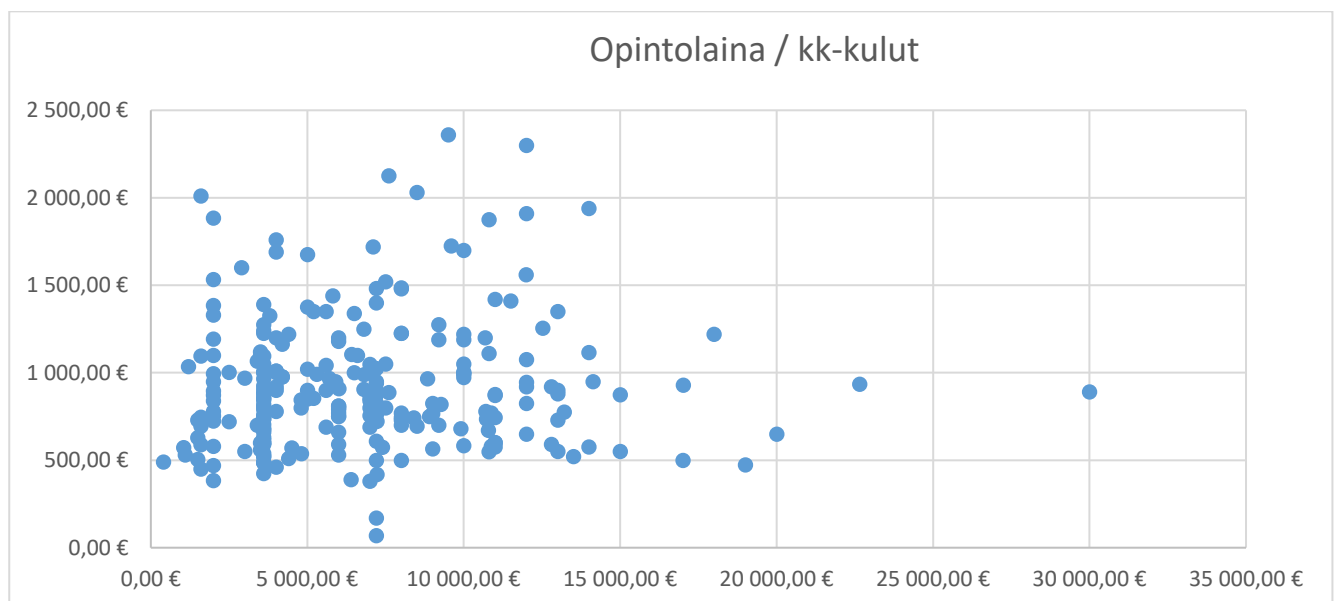
Taulukko 6. Opintolainan määrän, opintovuosien sekä sukupuolen välinen suhde

Row Labels	Sum of Paljonko olet kaikkiaan nostanut opintolainaa?	Count of Sukupuoli		
1	1195016,93	180	6 638,98	
1	231169,41	54	4 280,92	30,00 %
2	433323,44	61	7 103,66	33,89 %
3	405109,43	51	7 943,32	28,33 %
4	76014,65	9	8 446,07	5,00 %
5	15400	3	5 133,33	1,67 %
6	34000	2	17 000,00	1,11 %
2	470513,67	64	7 351,78	
1	77493,71	17	4 558,45	26,56 %
2	120600	19	6 347,37	29,69 %
3	164619,96	16	10 288,75	25,00 %
4	62400	6	10 400,00	9,38 %
5	6000	1	6 000,00	1,56 %
6	31400	4	7 850,00	6,25 %
7	8000	1	8 000,00	1,56 %
3	33900	6	5 650,00	
2	16000	3	5 333,33	50,00 %
3	17900	3	5 966,67	50,00 %
Grand Total	1699430,6	250		

Taulukko 7. Opintolainan määrän ja keskimääräisten kuukausityötuntien suhde

Taulukko 8. Opintolainan määrän ja keskimääräisten kuukausikulujen suhde

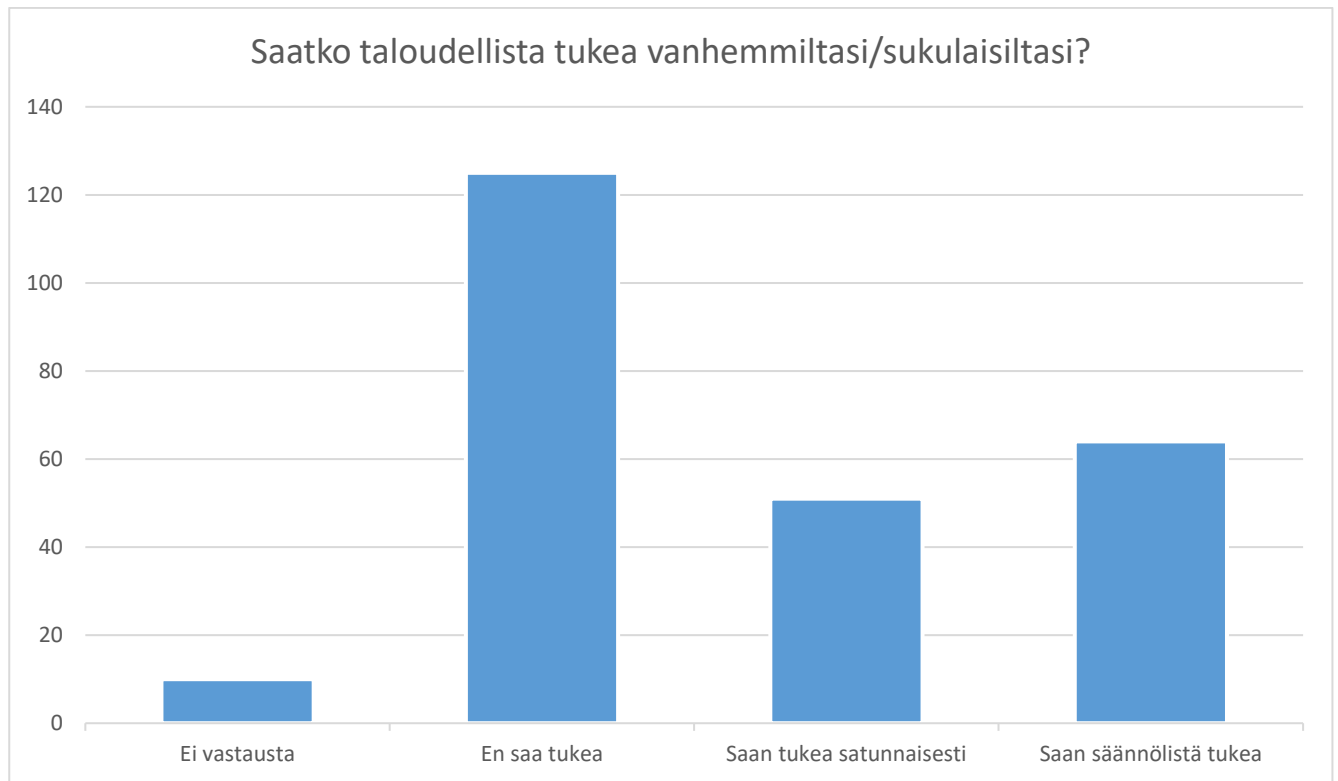
Taulukko 9. Otettu opintolaina per toimipiste opintovuosien mukaan jaettuna

Opintovuosi	Haaga	Malmi	Pasila	Porvoo	Vierumäki
1	4 334,00 €	3 210,77 €	4 983,41 €	3 635,71 €	
2	7 739,87 €	6 100,00 €	6 497,35 €	7 688,19 €	7 200,00 €
3	9 010,46 €	6 656,00 €	8 308,60 €	7 800,00 €	12 000,00 €
4	3 750,00 €	11 000,00 €	9 992,24 €	10 000,00 €	
5			5 350,00 €		
6	6 550,00 €		12 766,67 €	14 000,00 €	
7		8 000,00 €			
	7 620,97 €	4 934,17 €	6 958,88 €	6 326,37 €	9 600,00 €

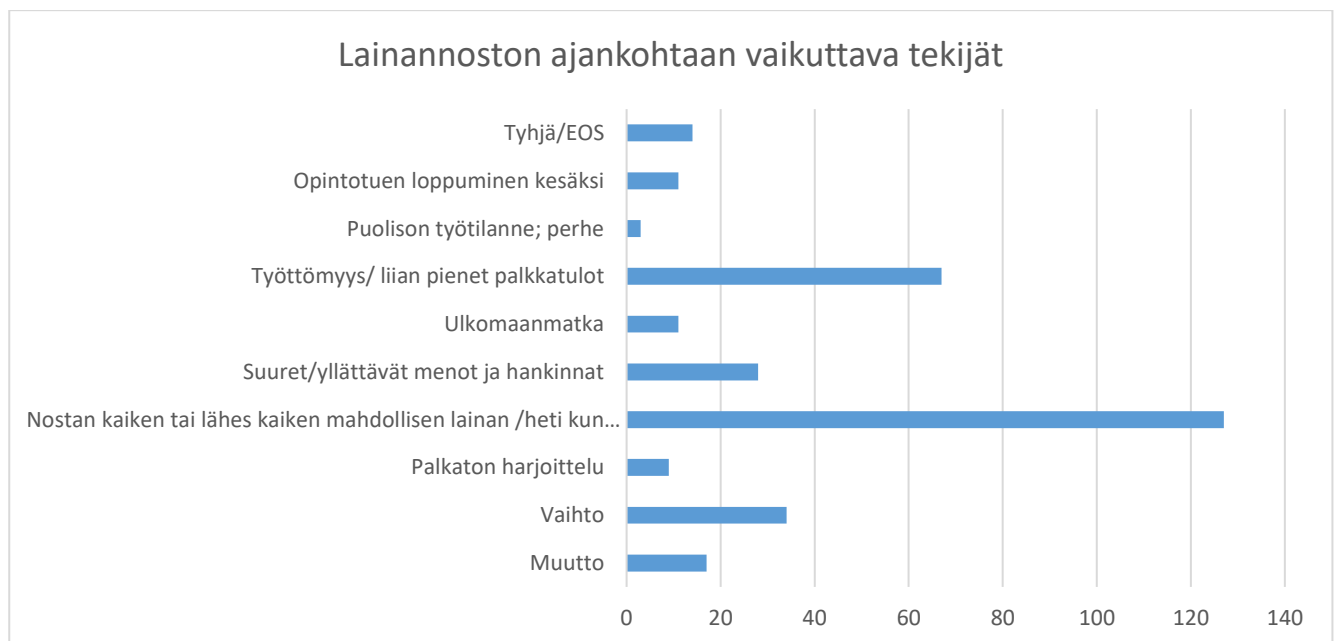
Taulukko 10. Opiskelijoiden jakauma toimipisteille opintovuosien perusteella

Opintovuosi	Haaga	Malmi	Pasila	Porvoo	Vierumäki
1	13,16 %	54,17 %	25,83 %	40,00 %	
2	28,95 %	16,67 %	34,44 %	42,86 %	50,00 %
3	47,37 %	20,83 %	27,81 %	11,43 %	50,00 %
4	5,26 %	4,17 %	7,28 %	2,86 %	
5			2,65 %		
6	5,26 %		1,99 %	2,86 %	
7		4,17 %			
Grand Total	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

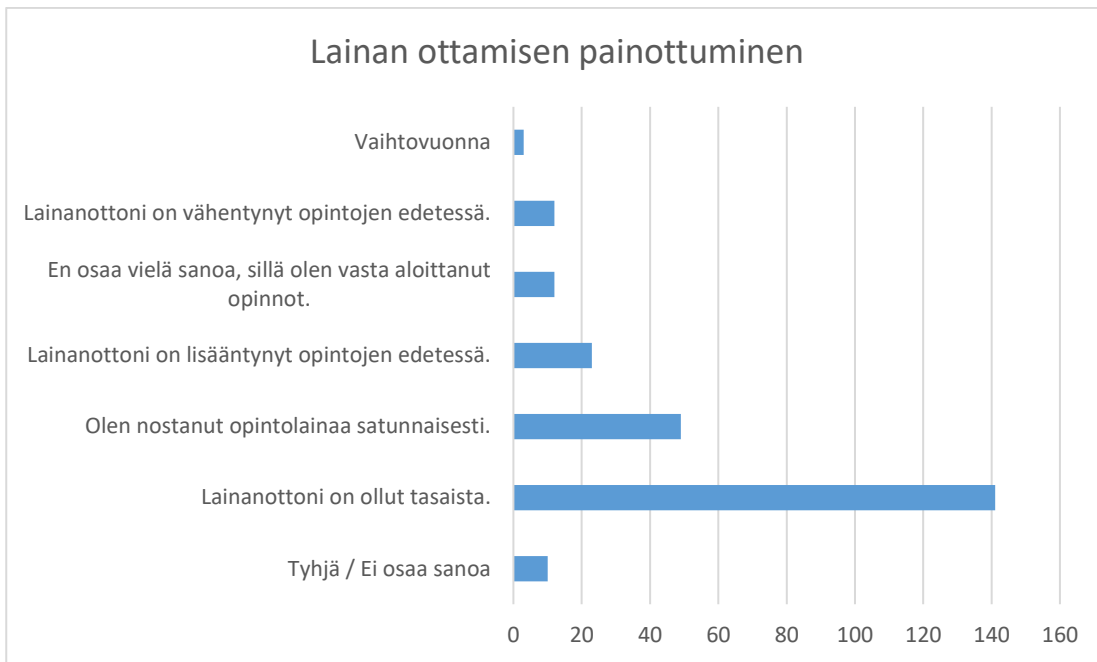
Taulukko 10. Opiskelijoiden saama taloudellinen tuki

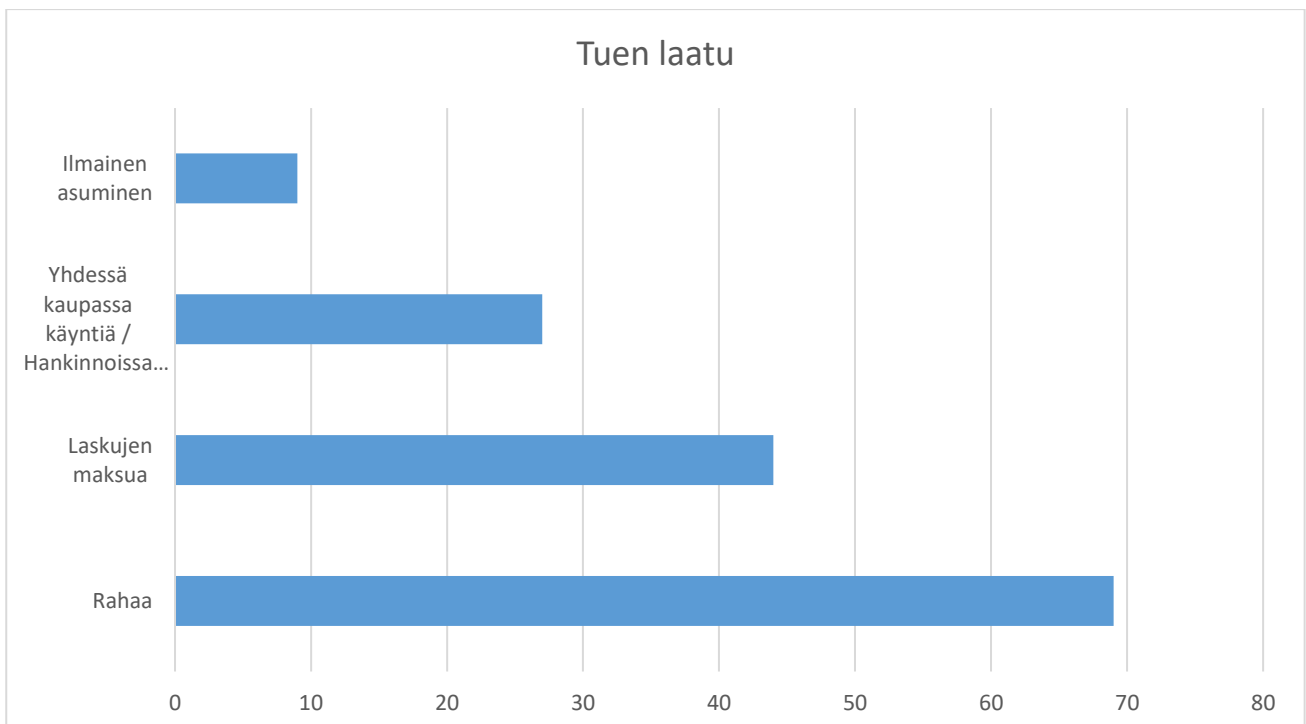
Taulukko 11. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet opintolainan nostamisen ajankohtaan

Taulukko 12. Lainaoton painottuminen

Taulukko 13. Vanhemmilta tai sukulaisilta saadun tuen laatu

Taulukko 14. Opiskelijoiden töissä käynti

